

KULTURNI VODIČI

evropski
priručnik

Uredili: Daniel Carpenter

KULTURNI
VODIČI

Kulturni vodiči – evropski priročnik

Prva slovenska izdaja

Uredil Daniel Carpenter

s predgovorom Bente von Schindel

© Voluntary Arts 2015

Pravica organizacije Voluntary Arts, da je navedena kot avtor tega dela, je bila urejena skladno z določili Copyright, Designs and Patents Act iz leta 1988. Vse pravice so zadržane. Brez dovoljenja Voluntary Arts so prepovedani reprodukcija, hramba v podatkovnih bazah in prenos v katerikoli obliki, elektronski, mehanski, preko fotokopij ali snemanja. Delo se je sme posojati, preprodajati, dajati v najem ali z njim drugače trgovati brez predhodnega strinjanja z Voluntary Arts.

Voluntary Arts je poslovno ime za Voluntary Arts Network, ki je registrirana na Škotskem kot Company No. 139147 in Charity No. SC 020345, na naslovu 54 Manor Place, Edinburgh EH3 7EH.

Voluntary Arts

121 Cathedral Road, Cardiff CF11 9PH, Združeno kraljestvo

Tel.: +44 29 20 395 395

Elektronski naslov: info@voluntaryarts.org

Spletna stran: www.voluntaryarts.org

Voluntary Arts se financirajo iz Arts Councils of England, Northern Ireland and Wales, Creative Scotland and Spirit of 2012.

Za slovensko izdajo: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD)

Štefanova 5, 1000 Ljubljana, Slovenija

Tel.: + 386 1 2410 500

Elektronski naslov: info@jskd.si

Spletna stran: www.jskd.si

Prevod: Danijela Tamše

Kazalo

Predgovor , Bente von Schindel	v
Uvod	1
Evropski kontekst	2
Partnerji	4
Ključna priporočila	8
Pregled posamičnih izvedb	10
Lokalne partnerske ekipe	15
Pridobivanje kulturnih vodičev-prostovoljcev	21
Pilotni seminarji in drugi treningi	24
Menedžment in podpora kulturnim vodičem-prostovoljcem	30
Vzpostavljanje stika s končnimi uporabniki	35
Potek dejavnosti kulturnih vodičev	40
Nepredvideni dogodki	52
Evalvacija	58
Dediščina projekta	62
Česa smo se naučili?	69
Splošno	69
Lokalne partnerske ekipe	72
Pridobivanje kulturni vodičev-prostovoljcev	76
Pilotni seminarji in ostali treningi	78
Menedžment in podpora kulturnim vodičem-prostovoljcem	80
Doseganje končnih uporabnikov	83
Potek projektnih dejavnosti	85
Evalvacija	86
Sklepi	87

Elektronska različica tega priročnika je brezplačno dostopna na spletni strani projekta Kulturni vodiči, na naslovu: www.cultureguides.eu

kulturni
vodič

*Bente von Schindel,
generalna sekretarka,
Nacionalno združenje
kulturnih svetov Danske*

Predgovor

eden od pomembnih ciljev, ki jih zasledujejo moderne države blaginje, je zagotavljanje prostega in enakega dostopa do umetniških in kulturnih vsebin vsem članom družbe. Ta cilj izhaja iz prepričanja, da lahko umetniške oziroma kulturne izkušnje popestrijo in izboljšajo življenja ljudi ter jih razsvetlijo. Umetnost in kultura vplivata dobro tako na posameznike kot na celotno družbo.

Pri Nacionalnem združenju kulturnih svetov Danske (KSD) smo zaznali potrebo po izboljšanju možnosti dostopa do umetniških in kulturnih vsebin za ranljive skupine. Menili smo, da bi bilo pri zadovoljevanju te potrebe in promociji kulture najprimerneje zasledovati idejo o »ljudem, ki pomagajo ljudem«. Država in občine lahko sicer podpirajo pobude, povezane z razširjanjem in boljšanjem dostopa do kulture, vendar tega ne morejo početi same – pomagati jim morajo tudi prostovoljci.

Zato smo skupaj z danskim Ministrstvom za kulturo pripravili raziskovalni elaborat z naslovom »Kulturne navade Dancev 2012«. Raziskava je pokazala, da del danske populacije nikoli ali pa le redko obiskuje gledališča, koncerte in umetniške razstave ter da ne bere knjig. Vzroki za to so bili različni, med drugim aktivnosti dejavnosti iz drugih področij in drugačne prioritete, vendar tudi geografska oddaljenost ter finančne in kulturne prepreke.

V raziskavo smo vključili tudi vprašanje potrošnje kulturnih dobrin pri migrantih in pribežnikih ter nekaterih drugih ranljivih skupinah. Manjko

Na sosednji strani:
Projekt Kulturni vodiči,
Slovenija

vključevanja teh skupin v kulturno življenje je pripeljal do oblikovanja skupine prostovoljcev v Kopenhagnu: tako so nastali prvi kulturni vodiči-prostovoljci, katerih ambicije so bile:

- Vključitev otrok (in njihovih družinskih članov) iz revnih kopenhagenskih sosesk s socialnimi stanovanji v kulturne dejavnosti, tako v vlogi občinstva kot sodelujočih. Pri tem so sodelovali z muzeji, gledališči in institucijami, ki se ukvarjajo s filmom.
- Gradnja mostov med prebivalstvom in kulturnimi institucijami, ki naj prepreči marginalizacijo in zagotavlja enak dostop do kulturnih dejavnosti.
- Zagotavljanje novega občinstva kulturnim institucijam in združenjem, in sicer prek oblikovanja novih razstav oziroma dejavnosti, ki so skladne z njenimi zahtevami in interesi.

Rezultati raziskovalnega elaborata in kopenhagenski poskus so bili velik navdih. Pri KSD smo se zato odločili, da poskusimo model kulturnih vodičev razširiti in ugotoviti, kakšne so možnosti za lokalizacijo ideje. Kulturnim institucijam, ki so steber dejavnosti, je bila zaupana naloga diseminacije kulture, ki naj postane dostopna vsakomur. Ideja se je razširila in iz danskega zrastle v evropski projekt.

KSD se je skupaj z evropskimi partnerji prijavil in uspešno pridobil sredstva iz naslova Evropske komisije, in sicer v sklopu akcije Grundtvig. Vstopili smo v multilateralni projekt, ki se je osredotočil na metode vključevanja marginaliziranih skupin v umetnostno in kulturno življenje. V projekt je bilo vključenih šest partnerjev, ki prihajajo iz Danske, Nizozemske, Slovenije, Madžarske in Združenega kraljestva, vsi pa imajo svoj pogled na to, zakaj in kako naj se v njihovi državi implementira ideja kulturnih vodičev.

Vsi primeri so v tem Priročniku. Upamo, da bodo služili kot navdih posameznikom, organizacijam in državam pri zagotavljanju brezplačnega in enakega dostopa do umetnosti in kulture za vse državljane EU.

Bente von Schindel, Kopenhagen, maj 2015

Na sosednji strani:

Bilateralni obisk kulturnih vodičev, kulturni center Gjethuset, Frederiksværk, Halsnæs, Danska

Uvod

Ljudem iz ranljivih družbenih skupin lahko vključenost v kulturne dejavnosti pomaga pri soočanju z določenimi težavami, na primer z osamljenostjo, slabim zdravstvenim stanjem, nizko samozavestjo in depresijo. Kulturne dejavnosti jim dajejo motivacijo, obnavljajo njihove odnose z drugimi in družbo ter jim skozi odpiranje novih obzorij pomagajo pri doseganju stabilnega življenja.

Zato je pomembno, da imajo vsi državljani odprto možnost dostopa do kulturnega in umetniškega udejstvovanja. Vendar temu trenutno ni tako. Ljudje iz ranljivih družbenih skupin – vključno s starejšimi, invalidi in migranti – so slabše vključeni v umetniške in kulturne dejavnosti. Vzroki za to so verjetno številni; pomembno je, da ukrepamo.

Pri tem lahko ogromno storijo kulturna združenja in prostovoljska umetniška dejavnost. V sodelovanju in partnerstvu z lokalnimi akterji lahko ustvarijo okvir, znotraj katerega naj imajo prostovoljci možnost za izvajanje dejavnosti, ki umetnost in kulturo približajo ranljivim skupinam.

Dotični projekt poskuša ustvariti ta okvir. Vodilna pri tem je ideja »državljanov, ki pomagajo državljanom«. Kulturni vodiči-prostovoljci, ki jim podpora nudijo lokalne projektne skupine izvajalcev iz deležniških organizacij, delujejo kot mentorji oziroma vodiči, ki končnim uporabnikom pomagajo pri dostopanju do lokalne kulturne in umetniške ponudbe.

Na sosednji strani:
Projekt Kulturni vodiči,
Madžarska

Ta je raznolika in lahko obsega vse od obiskov umetniških dogodkov, ki jih ustvarjajo profesionalci – sem spadajo na primer obiski gledališč, razstav, koncertov, plesnih nastopov, muzejev in ogledi zbirk dediščine –, pa do aktivnega sodelovanja v prostovoljnih oziroma ljubiteljskih kulturnih dejavnostih, na primer v zborih, gledališčih, glasbenih in plesnih skupinah ali pri branju pravljič.

Projekt gradi na prepričanju, da je prostovoljstvo trajnosten način spodbujanja tovrstnega koristnega udejstvovanja. Pri tem je seveda potrebna podpora partnerjev in deležnikov, med drugim lokalnih oblasti, kulturnih institucij, prostovoljskih ter zdravstvenih in varstvenih organizacij in zavodov.

Evropski kontekst

Tako kot v ostalih državah članicah Evropske unije je eden od glavnih ciljev kulturne politike držav, ki sodelujejo v tem projektu, promocija umetnosti in kulture, pri čemer ciljajo na vključitev celotne populacije. Sočasno se države soočajo z večnim problemom velikih skupin prebivalstva, ki niso uporabniki kulturnih in umetniških storitev. Ta težnja je še posebej močna v skupnostih ranljivih skupin.

Številne države, pa tudi Nordijski svet ministrov, zaznavajo, da se je treba za soočenje s tem izzivom obrniti tudi na prostovoljske organizacije in prostovoljce. Za svoj cilj so si zadale promocijo kulture v kontekstu civilne družbe, pri čemer poskušajo uvesti vključujoč in koheziven koncept »državljanov, ki pomagajo državljanom«.

“Najboljši del projekta je bilo spoznavanje drugih kulturnih vodičev, katerih entuziazem je bil prav krepčilen.”

Članica lokalne partnerske ekipe, Torfaen, Združeno Kraljestvo

Enako sporočilo je v zadnjih petnajstih letih zaznamovalo politike Evropske unije. Memorandum EU o vseživljenjskem učenju, ki ga je Evropska komisija sprejela leta 2000, in usklajena okrožnica Ustvarjanje evropske sfere vseživljenjskega učenja («Making a European Area of Lifelong Learning a Reality») iz leta 2001, poudarjata, da morajo biti glavni cilji vseživljenjskega učenja doseganje aktivnega državljanstva, socialne vključenosti, kulturne kohezivnosti in osebnostnega razvoja, nudi pa naj tudi sredstva za opolnomočenje in izboljšanje zaposljivosti. Nadalje, Evropska unija je leto 2010 razglasila za leto boja proti revščini in socialni izključenosti, leto 2011 za leto prostovoljstva, leto 2012 za leto aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti, leto 2013 pa za leto državljanov.

Države članice Evropske unije morajo iznajti načine vključevanja civilne družbe v sfero prostovoljskega umetniškega in kulturnega udejstvovanja. Številna kulturna in izobraževalna združenja zagotavljajo možnost izobraževanja za 20 do 30 odstotkov populacije. Prostovoljske umetniške in kulturne dejavnosti so poleg športnih najrazvitejši prostovoljski sektor, hkrati pa tudi sektor, ki se širi najhitreje.

Partnerji

Projektni partnerji imamo skupen cilj, in sicer izboljšanje dostopnosti umetnosti in kulture za vse državljane. Delimo si mnenje, da lahko prostovoljsko umetniško in kulturno udejstvovanje pomembno pripomore v polnejšem in bolj razsvetljenemu življenju, hkrati pa so naša ozadja in pristopi različni; s tem smo v projekt vnesli raznolike kompetence, spretnosti, izkušnje in mreže.

Koncept kulturnih vodičev znotraj prostovoljskih umetniških in kulturnih dejavnosti je nov in inovativen. Partnerji nismo imeli evropskega zgleda, ki bi nam lahko pomagal pri naših stremljenjih, zato smo morali skozi multilateralno sodelovanje sami razviti potrebna znanja in metodologije ter pridobiti izkušnje.

Nacionalno združenje kulturnih svétov Danske (Kulturelle Samråd i Danmark – KSD)

KSD je nacionalno združenje prostovoljskih kulturnih svétov; ti so krovne organizacije, ki povezujejo lokalna prostovoljska kulturna združenja. Prostovoljske kulturne svète ima približno 90 od 98 občin; so glas prostovoljskih in ljubiteljskih kulturnih dejavnosti. Sodelujejo z lokalnimi politikami, s tem pa omogočajo slišnost tistemu delu civilne družbe, ki želi sodelovati pri oblikovanju kulturnih politik, ter tako pripomorejo k razvoju lokalne demokracije.

Interfolk, Inštitut za civilno družbo (IF), Danska

IF je neprofitno združenje posameznikov, ki si delijo videnje izobraževanja odraslih. Trud vlagajo v promocijo tovrstne edukacije

in kulturno učenje, ki se osredinja na osebno avtonomijo, aktivno državljanstvo, socialno vključenost in kulturno kohezijo. Vstopajo v partnerstva z nordijskimi in evropskimi združenji iz tega področja, sodelujejo z nevladnimi organizacijami in akterji v sferi prostovoljskih umetniških in kulturnih dejavnosti.

Nacionalni strokovni center za kulturno izobraževanje in ljubiteljsko umetnost (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst – LKCA)

LKCA je nizozemska organizacija, ki pomaga tistim, ki bi radi pridobili nova znanja iz kulturnega in umetniškega področja ter v tej sferi tudi delovali – tako znotraj izobraževalnega sistema kot onkraj njega. V svoje dejavnosti vključujejo učitelje umetnosti, kulturne koordinatorje in trenerje, izobraževalni kader v kulturnih institucijah, oblikovalce strategij, politike, raziskovalce, ravnatelje šol ter administratorje, ki delajo bodisi v izobraževalnem sektorju bodisi v krovnih ljubiteljskoumetniških organizacijah.

Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD)

JSKD je nacionalni sklad, krovna institucija za vsa področja ljubiteljskega kulturnega in umetniškega ustvarjanja. Ima sektorje za vokalno in instrumentalno glasbo, gledališče in lutke, folkloro, filmsko in video produkcijo, literaturo, likovno umetnost in ples. Njegove glavne naloge so organizacija in izvedba kulturnih dogodkov, priprava seminarjev, delavnic, predavanj in poletnih taborov, publikacija periodike, priročnikov in ostalega, ter (so) financiranje kulturnih projektov.

Madžarsko ljudsko visokošolsko združenje (Magyar Népfiskolai Társaság – MNT)

MNT je nacionalna nevladna organizacija, specializirana za neformalno izobraževanje odraslih. Je krovna organizacija z več kot sto članicami. Med njenimi glavnimi cilji so promocija središčne pozicije učečega, dvig avtonomije in sposobnosti posameznikov in manjšinskih skupnosti ter naslavljanje problema marginalizacije, kar počno skozi učenje, kulturne dejavnosti in razvoj skupnosti.

Prostovoljske umetnosti (Voluntary Arts – VA)

VA je razvojna agencija, ki v Združenem kraljestvu in na Irskem promovira participacijo v kreativnih kulturnih dejavnostih. Sodeluje s snovalci strategij, lastniki skladov in politiki, da bi izboljšali okolje za vse tiste, ki so dejavni na področju kulture. Prav tako nudi informacije in treninge za tiste, ki so že del prostovoljskega umetniškega sektorja, tj. za preko 300 nacionalnih in regionalnih krovnih teles, v katera so kot člani vključeni lokalni izvajalci.

Na naslednji strani:
Projekt Kulturni vodiči,
Slovenija

Ključna priporočila

- Izvedba tega evropskega pilotnega projekta je trajala le okoli šest mesecev, kar v nekaterih primerih ni bilo dovolj, da bi se dejavnosti zares vzpostavile. Prihodnji izvajalci Kulturnih vodičev naj premislijo o daljšem izvedbenem obdobju, posebno, če ne bodo temeljili na že uveljavljenih mrežah.
- Najuspešnejše so bile tiste izvedbe Kulturnih vodičev, ki so temeljile na močnih lokalnih ekipah, v katerih so bili predstavniki tako kulturnih kot ostalih organizacij.
- V zgodnji fazi so bile uspešnejše tiste izvedbe, ki so temeljile na že obstoječih lokalnih mrežah prostovoljcev in vzpostavljenem dostopu do končnih uporabnikov iz ranljivih skupin.
- Zgodaj se odločite o lokaciji, temah in skupini končnih uporabnikov, vendar pri tem ne pozabite, da se morajo lokalne skupine in kulturni vodiči s tem strinjati.
- Prepustitev odločitve o lokaciji, temah in končnih uporabnikih kulturnim vodičem je lahko plodna, vendar lahko predstavlja tudi težavo, saj vodiči zaradi preširoke zastavitve ne morejo sprejeti odločitve.
- Že na začetku zagotovite informacije za kulturne vodiče: kakšna je njihova vloga, kakšna zaveza in standard izvedbe se pričakujeta od njih, prav tako

pa jih seznanite z mogočimi izvedbenimi preprekami – predstavite jim zdravstvene in varnostne parametre projekta, opozorite jih na morebitne osebne zadržke, seznanite jih z ravnanjem v primeru neljubih dogodkov.

- Upoštevajte, da je pogosto težko uskladiti termine za sestanke, še posebej, če ti niso del posameznikove službe ali če mora na njih potovati.
- Zagotovite pogosto in kakovostno komunikacijo med deležniki, kulturnimi vodiči in lokalnimi ekipami. Tako se zavarujete pred izgubo zanimanja za projekt in občutkom, da so nekaj vložili vanj.
- Bodite čuječi, da ne bi prišlo do zamenjave plačanih profesionalcev s prostovoljci. Njihove vloge morajo biti komplementarne, ne pa zamenljive.
- Za številne končne uporabnike bo to prva izkušnja kulturne participacije, zato se potrudite, da bo vse potekalo gladko – naj bo uvajanje postopno in povezano z že poznanim.

Pregled posamičnih izvedb

Partnerji so bili zavezani, da ranljivim skupinam omogočijo dostop do umetniških in kulturnih dejavnosti, pri čemer naj mobilizirajo in s treningi usposobijo kulturne vodiče-prostovoljce ter oblikujejo lokalne podporne skupine, v katerih so predstavniki deležniških organizacij. Vsak partner pa je lahko svobodno izbral način pilotne izvedbe, in sicer je izbral tistega, ki se je zdel v nacionalnem kontekstu najperspektivnejši.

Spodaj je pregled dejavnosti, ki so potekale v posameznih državah.

Združeno Kraljestvo

V Združenem kraljestvu je projekt potekal na štirih različnih lokacijah, dveh v Angliji in dveh v Walesu. V Angliji so partnerji izbrali regijo Sveta Helena na severozahodu, na jugovzhodu pa regijo Swale in Medway. V lokalnih partnerskih ekipah so bili predstavniki lokalnih organizacij, pri čemer je bil eden od njih tudi vodja projekta.

Izbrani valižanski regiji sta bili Wrexham na severu in Torfaen na jugu. Čeprav so bili v lokalnih partnerskih ekipah podobno kot v Angliji predstavniki lokalnih organizacij, so vodenje in vsakdanje upravljanje projekta vodili zaposleni pri VA.

Za vse regije je bila sprejeta odločitev, da naj projekt raste organsko,

“S skupino smo se imeli med projektom krasno. Potovanje je bilo neverjetno in dragoceno: polno spominov, zabave in navdušenja.”

Kulturni vodič, Sveta Helena, Združeno Kraljestvo

saj so bile takšne želje kulturnih vodičev, ki jim je bila prepuščena odločitev tako o skupinah končnih uporabnikov kot o umetniških in kulturnih izkušnjah, ki naj bodo vključene.

Pa vendar, ker ima regija Swale in Medway bogato navtično kulturo in zgodovino, se je zdelo smotno, da tamkajšnji kulturni vodiči širijo zavedanje o pomorskih in navtičnih umetnostih, obrti in dediščini.

Slovenija

“ Ključni element, ki me je pritegnil k sodelovanju v Kulturnih vodičih, je bilo razumevanje koncepta enakosti v projektu. Če je kultura enako dostopna vsem, to odpira nove poti izražanju in ustvarjalnosti. In po mojem mnenju je to esenca kulture. ”

Jan Pirnat, kulturni organizator, Zveza kulturnih društev Grosuplje, Slovenija

Pri JSKD so se, da bi zaznali potrebe končnih uporabnikov in prilagodili projektne dejavnosti specifičnim lokalnim okoljem, najprej posvetovali z vodji območnih izpostav in zvez kulturnih društev. Številni med njimi so že bili vključeni v podobne dejavnosti za specifične ciljne skupine.

Odziv je bil dober, zato so sestavili sedem lokalnih ekip iz različnih slovenskih regij. Območne izpostave in zveze so predlagale potencialne skupine končnih uporabnikov in prostovoljcev, ki bi jih projekt utegnil zanimati.

Po koncu uvodnega seminarja so začele lokalne ekipe snovati program, ki so ga izvajale junija in jeseni. Iz Goriške so prihajale tri ekipe: ena se je osredinila na starostnike, druga na slepe in slabovidne, tretja pa na etnične manjšine iz območja.

Lokalne ekipe iz Ljubljane in Grosuplja so izbrale nekoliko drugačen

pristop: pripravile so serijo gledaliških, filmskih in plesnih delavnic za otroke iz socialno ogroženih družin in za otroke s posebnimi potrebami, pri čemer so sodelovale z lokalnimi socialnimi službami in eno osnovno šolo. Njihovi programi so trajali dlje, končali pa so se skupaj s šolskim letom.

Velenjska ekipa je izbrala skupino priseljencev in skupaj z njimi pripravila večer branja poezije v njihovih jezikih.

Nizozemska

LKCA si je prizadevala za raznolikost prispevkov prostovoljcev in pisano sestavo končnih uporabnikov: ti so prihajali iz vse države in izhajali iz različnih socialnih položajev. Projekti so potekali v urbanem okrožju Randstada in provinci Gelderland ter v ruralnejših provincah Drenthe in Flevoland.

Med ciljnim skupinami so bili osamljeni starostniki iz ruralnih okolij, starostniki z demenco in posamezniki s težavami v duševnem zdravju. Pri osamljenih starostnikih so se osredinili na koncept receptivne participacije, in sicer so zanje organizirali obiske muzejev, kulturnih arhivov in kavarn, medtem ko so ostale skupine končnih uporabnikov spodbujali k aktivnemu ustvarjanju v glasbi, gledališču in vizualnih umetnostih.

Na naslednji strani:
Projekt Kulturni vodiči,
Slovenija

“ Govoril sem z veliko ljudmi iz različnih prostovoljskih organizacij. Vsaka od njih dela drugače in druga od drugega se lahko učimo. Predvsem pa se ne smeš bati poskusiti: le tako lahko ugotoviš, kaj deluje in kaj ne. ”

**Kulturni vodič, Drenthe,
Nizozemska**

“*Biti vključen v mednarodni projekt skupaj z ljudmi, ki jih ne poznaš, je zanimiva izkušnja.*”

Članica lokalne partnerske ekipe, Balatonszepezd, Madžarska

Madžarska

Madžarski partnerji so za lokacijo izvedbe projekta izbrali hribovje ob jezeru Balaton. Tu obstajajo močne kulturne tradicije, na primer kultura vinogradništva, ki je povezana s številnimi kulturnimi in umetniškimi tradicijami.

Po posvetovanju z lokalno izpostavo MNT so izvajalci projekta za rdečo nit izbrali vino in vinogradniško tradicijo. Kar nekaj tamkajšnjih vasi organizira festivale stare kulture, ki jih obišče široka in raznolika publika, od starostnikov do otrok in mladine.

Manjše vasi v regiji so prikrajšane za kulturno in umetniško ponudbo, prav tako v regiji ni dovolj možnosti za tovrstno udejstvovanje. Zato je bila za enega od pomembnih ciljev projekta

definirana vključitev in mobilizacija lokalnih skupnosti v organizacijo festivala.

V projekt sta bili aktivno vključeni dve vasi, Mindszentkállya in Szentbékállya. O oživitvi tradicije in organizaciji prve festivalske procesije so razmišljali tudi v skupini vasi iz doline Nivegy, vendar do realizacije zaradi pomanjkanja človeških virov, ki bi sodelovali pri pripravi in izvedbi, ni prišlo.

V eni od vasi se je pojavila pobuda po oživitvi moškega pevskega zbora, pri čemer je pomagal glasbeni učitelj. Druga pobuda se je osredinila na zbiranje starih vinogradniških orodij in organizacijo razstave, ki je predstavljala zgodovina festivalov stare kulture.

Danska

Pri KDS so se odločili, da se bodo pri izvedbi projekta osredotočili na otroke iz ranljivih skupin. Raziskava danskega ministrstva za kulturo iz leta 2012 o kulturih navadah na Danskem je namreč pokazala, da se otroci iz družin, ki niso vključene v umetniške in kulturne dejavnosti, v te ne bodo vključevali niti kot odrasli.

Ker sta celoten projekt vodili le dve osebi, je bilo pomembno, da se izvaja v dveh krajih, ki nista predaleč od glavne pisarne v Kopenhagenu. Prav tako je bilo pomembno, da v teh dveh krajih že obstaja neka platforma, zato so za izvedbo od vseh občin, v katerih imajo kulturne svete, izbrali dve, v katerih le-ta dobro delujeta.

“Zame je največja pridobitev, ki mi jo je dal projekt, spoznavanje skupine različnih ljudi.”

Član lokalne partnerske ekipe, Mindszentkállya, Madžarska

Ker so lokalni kulturni svèti krovna organizacija za lokalna kulturna združenja, so se izvajalci projekta odločili, da bodo dejavnosti, ki jih ta združenja že izvajajo – ta so povezane z umetnostjo in dediščino – nadaljevali in prilagodili za otroke.

Lokalne partnerske ekipe

“Projekt je izpostavil, kako potrebni so prostovoljci na področju umetnosti. Preveč ljudi meni, da ima premalo izkušenj oziroma znanja o umetnosti za delovanje na tem področju.

Članica lokalne partnerske ekipe, Torfaen, Združeno Kraljestvo

Pomemben del ideje o kulturnih vodičih so bile že od začetka lokalne partnerske ekipe. Te naj bodo sestavljene iz predstavnikov lokalne organizacije, v interesu katere je vključitev ranljivih skupin v umetniško in kulturno dejavnost, najsi bodo vzroki za to socialne, zdravstvene ali kulturne narave.

Zgolj z njihovim pristankom na idejo in vero v poslanstvo je namreč mogoče upati, da se bodo posamične izvedbe nadaljevale po koncu pilotnega projekta. Zato je pomembno, da so bile lokalne ekipe že od začetka vključene v oblikovanje samega projekta.

Slovenija

JSKD je za lokalne partnerske ekipe organiziral predstavitvene sestanke z organizacijami, ki delajo z ranljivimi skupinami, da bi se pogovorili o možnosti sodelovanja.

Vsaka lokalna partnerska ekipa je bila v temelju sestavljena iz kulturnega organizatorja in dveh ali treh prostovoljcev. V ekipi so bili tudi predstavniki organizacije, ki je že prej delala s ciljno

LOCAL HISTORY

UNVEIL
THE HISTORY
OF YOUR FAVOURITE
HAUNTS

THE COMEDY TRUST
PRESENTS...

THE COMEDY TRUST
PRESENTS...

STAND UP
TO
SIGMA

body to tackle
health stigma
discrimination

STAND UP
TO
SIGMA

CULTURE
GUIDES

Na sosednji strani:

Projekt Kulturni vodiči,
Sveta Helena, Združeno
Kraljestvo

skupino, na primer dnevnega mladinskega centra, šole za otroke s posebnimi potrebami, doma za starostnike, društva slepih in slabovidnih ter psihiatrične bolnišnice.

Število srečanj je bilo različno: za pripravo in izvedbo delavnic je bilo potrebno veliko več sestankov kot za organizacijo enkratnega dogodka ali obiska razstave.

Nizozemska

“*Delo s prostovoljci mi je bilo v navdih, pomagalo pa mi je tudi pri približevanju končnim uporabnikom. Dobil sem tudi novo družbo: prostovoljci so postali moji prijatelji.*”

Član lokalne partnerske ekipe, Nizozemska

V LKCA so organizirali predstavitveni sestanek z organizacijami, ki so izrazile zanimanje za projekt, in umetniki, ki so že delali na področju prostovoljstva in kulturne participacije ranljivih skupin. Takojšnji izkupiček tega sestanka je bila pridobitev treh projektnih partnerjev, kasneje, ko so se odprle nove možnosti in ko je postalo jasno, da projekt potrebuje več izvajalcev, pa sta se pridružila še dva partnerja.

Precej časa so v LKCA iskali organizacijo, ki bi hotela začeti projekt s poljskimi delovnimi migranti, žal pa so bili pri tem neuspešni.

V lokalnih partnerskih ekipah so bili predstavniki dveh lokalnih kulturnih centrov, zdravstvene organizacije, dnevnega centra za ljudi s težavami v duševnem zdravju in organizacije, ki je delovala kot predstavnik treh lokalnih muzejev tiste province. Lokalne ekipe so se srečale od tri do sedemkrat.

Madžarska

Preden so se odpravili na teren, so v MNT organizirali sestanek s sodelavci iz 15 naselij, s katerimi so v preteklosti že sodelovali. To je bil prvi pogovor o ciljih in metodah dela. Sodelavci so opisali stanje kulturnih in umetniških dejavnosti v skupnostih ter skušali določiti, kje in kako bi lahko te dejavnosti razvijali in koga bi lahko v njih vključili. Prav tako so premislili, koliko vedo o starih lokalnih tradicijah v povezavi s festivali.

V projekt je vstopilo sedem vasi. Lokalne partnerske ekipe so bile sestavljene iz ljudi, ki igrajo pomembno vlogo v lokalnem skupnostnem kulturnem življenju: vodje umetniških skupin, vodje in osebje kulturnih centrov, predstavniki lokalne samouprave, župani, vodje lokalnih nevladnih organizacij, javnosti prepoznavni državljani, podjetniki in ostali posamezniki.

MNT se je pri izvedbi zanesla na angažma tistih lokalnih prebivalcev, ki so dobro poznali ciljane vasi in tradicijo festivalov stare kulture v balatonskem hribovju. Nekateri med njimi so tudi sodelovali na festivalih. MNT so priskrbeli dostop do informacij o posameznikih, organizacijah in institucijah, ki bi morebiti želeli vstopiti v partnerstvo. Projektna ekipa se je najprej v 15 vaseh srečala s ključnimi osebami. V pogovoru o izkušnjah iz prejšnjih festivalov stare kulture se je izkristaliziralo, katere vasi bi bilo najučinkoviteje vključiti: kje je bilo lokalno okolje najbolj podporno ter kakšne umetniške in kulturne dejavnosti so že bile vzpostavljene.

“Nisem se zavedal, da je veliko dela, ki ga opravi, prostovoljnega.”

Član lokalne partnerske ekipe, Balatonszepezd, Madžarska

Dejavnike, ki so vplivali na izbiro članov lokalnih partnerskih ekip, lahko strnemo v naslednja vprašanja: Katero okolje je najbolj podporno in kakšne so njihove prakse pridobivanja sredstev? Kateri kulturni in umetniški programi so že na voljo? Katere neprofesionalne umetniške skupine bi lahko prispevale k projektu? Kdo so najboljši organizatorji in kaj so njihove naloge? Kdo ima vodstvene sposobnosti, komu sledijo njegovi sosedje in prijatelji? Kdo proizvaja najboljše vino in ga je pripravljen deliti za pokušine? Kateri prigrizki so primeri za pokušine in kdo jih lahko pripravi? Kdo ima dostop do konjenikov, ki bi naredili procesijo bolj spektakularno? Kdo lahko najbolje organizira večerjo in ples? Kdo se še vedno spomni starih rekov in pesmi ter jih lahko dobro predstavi?

Danska

Za danske partnerje je bila organizacija dveh lokalnih ekip precej preprosta, saj so izhajali iz že obstoječih kulturnih svétov, ki so prevzeli to vlogo. Projektna ekipa, v kateri so bile tri oziroma štiri osebe, se je srečevala nekajkrat tedensko in brez posredovanja projektnih menedžerjev organizirala večino projekta.

Združeno Kraljestvo

Lokalne projektne ekipe so v Združenem kraljestvu sestavljale osebe iz ustreznih organizacij, ki se ukvarjajo z umetnostjo in kulturo in so usidrane v lokalne skupnosti. Ekipe so pripomogle k lokalizaciji projekta in zagotovile podporo za kulturne vodiče-

prostovoljce. V ekipah so bili predstavniki kulturnih združenj iz lokalnih vlad, galerije in gledališča, dobrodelne organizacije iz področja duševnega zdravja, organizacije starostnikov in mreža knjižnic.

Lokalne partnerske ekipe so imele na začetku izdelane ideje o rdeči niti izvedbe. Sčasoma pa se je na sestankih razkrilo, da mora biti le-ta skladna z izkušnjami in željami kulturnih vodičev-prostovoljcev.

“ Na začetku nisem vedel, kaj lahko pričakujem; izkušnja je bila dragocena in bi jo priporočal vsakomur. ”

Kulturna vodička, Sveta Helena, Združeno Kraljestvo

Na sosednji strani:

Kulturni vodiči, Slovenija

Pridobivanje kulturnih vodičev- -prostovoljcev

V projektu ni bilo vnaprej določeno, kako naj posamezni partnerji pridobijo prostovoljce. S tem se je odprla možnost, da vsak partner razvije za svojo državo najprimernejši pristop.

Nizozemska

Na Nizozemskem so vse prostovoljce pridobili lokalni partnerji. Lep preobrat se je zgodil v primeru skupine uporabnikov s težavami v duševnem zdravju: udeleženci projekta so k sodelovanju spodbudili druge uporabnike dnevnega centra in tako iz končnih uporabnikov sami postali kulturni vodiči-prostovoljci.

Madžarska

V navadi je, da tako stari kot mladi sodelujejo pri pripravi festivalov stare kulture, zato je bilo v madžarskem primeru pridobivanje prostovoljcev relativno preprosto. Znanci, prijatelji, sosedje in družine se medsebojno spodbujajo, prav tako pa k sodelovanju pritegnejo tiste, ki so se iz vasi preselili drugam. Za večino je prispevanje k dogodkom festivala stare kulture nekaj prestižnega.

Izvajalci so se s ključnimi organizatorji in njihovimi pomočniki posvetovali o tem, kdo bi bili najprimernejši prostovoljci, ki bi lahko

sprožili učinek snežne kepe. Nekateri so zagotovili transport, drugi so ponudili vino (gre tudi za neke vrste tekmovanje med vinogradniki), gospodinje pa so pripravile ustrezajoče prigrizke in slaščice. Naloga kulturnih vodičev-prostovoljcev je bila, da so na nastope pripravili umetniške skupine in povabili performerje.

Danska

Pridobivanje prostovoljcev je bilo na Danskem opravljeno že predhodno, saj sta bili članici lokalnih kulturnih svetov v izbranih občinah lokalni kulturni združenji s svojim članstvom. Tako je bila potrebna zgolj njihova potrditev sodelovanja v projektu kot ponudnikov kulturnih vsebin.

Združeno Kraljestvo

Pri VA so sprejeli odločitev, da bodo poskušali uporabiti različne metode pridobivanja kulturnih vodičev-prostovoljcev, da bi videli, katera je najuspešnejša.

V regiji Swale in Medway je lokalna partnerska ekipa organizirala rekrutacijski dogodek. Projekt Kulturni vodiči so najprej predstavili v regionalnem časopisju in na spletnih straneh, opravili pa so tudi intervju na lokalni radijski postaji. To je pritegnilo udeležence kasnejšega dogodka, ki so bili stari vse od 6 do 80 let. Na njem so peli mornarske pesmi, si pripovedovali zgodbe, slikali na ploščice, nekaj pa je bilo tudi performativne umetnosti.

“ Menim, da nas čaka še veliko dela s spreminjanjem miselnosti tistih, ki menijo, da ne morejo prispevati k umetnosti, ker naj bi imeli premalo izkušenj. Da bi organizacija uspela in delovala trajnostno, so potrebni različni ljudje z različnimi življenjskimi veščinami in profesionalnim znanjem. ”

Član lokalne partnerske ekipe, Torfaen, Združeno Kraljestvo

Prostovoljci iz Svete Helene so bili to že prej, in sicer v okviru dejavnosti organizacij, ki so sestavljale lokalno partnersko ekipo.

V Torfaenu so se odločili, da bo pridobivanje prostovoljcev zelo odprto. K sodelovanju so pozivali preko plakatov, objav na prostovoljskih spletnih straneh, na zaposlitvenih spletnih straneh in preko elektronskih sporočil skupin z ustrežajočim profilom. Ta pristop se je izkazal za precej šibkega, kljub temu pa so na koncu le pridobili tri prostovoljce, in sicer iz lokalne univerze in preko neke spletne strani.

V Wrexhamu je lokalna partnerska ekipa za prostovoljce predlagala posameznike iz svojih mrež, ki bi jih projekt utegnil zanimati in ki so imeli dovolj veščin in izkušenj, da bi postali kulturni vodiči.

Slovenija

V Sloveniji je pridobivanje prostovoljcev potekalo preko lokalnih partnerskih ekip, ki so videle v projektu priložnost za splošen dvig števila prostovoljcev. Prostovoljci v projektu so bili večinoma precej mladi. K temu je gotovo pripomogla visoka stopnja brezposelnosti, še posebej na področju kulture; posledično so nekateri prostovoljci v projektu sodelovali, da bi dvignili svojo zaposljivost.

V primeru dela s starostniki so imeli pri JSKD lepo izkušnjo starejših prostovoljcev, ljubiteljev umetnosti, ki so k sodelovanju v programu pritegnili tudi druge starejše.

Pilotni seminarji in drugi treningi

V projektu Kulturni vodiči je bilo predvideno, da mora vsak partner za novo pridobljene prostovoljce in lokalne partnerske ekipe pripraviti dvodnevni rezidenčni seminar. Na njem so se udeleženci seznanili z obveznostmi ter na podlagi pogovorov in premislekov začeli z načrtovanjem dejavnosti.

Madžarska

Naslov madžarskega pilotnega seminarja je bil »Za dvig ravni spoštovanja do vina in razvoj festivalov stare kulture – primeri dobri praks«. Seminarja se je udeležilo dvajset predstavnikov iz sedmih vasi. Med njimi so bili župani, umetniški vodje, profesionalni kader s področja kulture, organizatorji in prostovoljci.

Etnograf je udeležencem predstavil vinogradniške navade in tradicije iz balatonskega hribovja. Predstavil je primere iz vasi Balatonakali, Mindszentkállya in Szentbékállya, prav tako pa so si udeleženci ogledali nekaj filmov. Eden od primerov je bila tudi vas Zánka, kjer med festivali ulice krasijo starodavne gledališke lutke.

Udeleženci so dobili informacije o tem, kako naj bi potekale priprave in izvedba festivala, poseben poudarek pa je bil namenjen vključevanju lokalnih skupnosti. Poleg organizacijskih vidikov smo se dotaknili tudi vprašanja umetniških nastopov ter starodavnih rekov, poezije in pesmi. Te smo zbrali ter ponudili na uporabo vsem udeležencem, ki so bili povabljeni tudi k bogatenju seznama.

Na naslednji strani:
Kulturni vodiči, Torfaen,
Združeno Kraljestvo

Images broadcasted on the social channels

RADIO

95.8 FM |

bbs.co.uk

CULTURE
GUIDES

CULTURE
GUIDES

ON

Hello, my
a friendly
take my

Ob predstavitvah organizatorjev festivalov stare kulture se je porodila ideja o izdelavi publikacije s praktičnimi nasveti za organizatorje festivalov. Namen tega vodiča je bil po eni strani ponuditi primere dobrih praks, po drugi pa naj bi služil kot praktično organizacijsko orodje, saj so tri vinogradniške vasi nameravale začeti s pripravo procesije. Vodič je bil, kot so izpostavile lokalne partnerske ekipe, koristno orodje tudi pri nadaljnjem delovanju.

Danska

Bodoči kulturni vodiči na Danskem so bili s projektom seznanjeni na posebej organiziranem sestanku. Poleg tega so se sestali še nekajkrat, da bi se predstavniki lokalnih světov in kulturni vodiči pogovarjali o dejavnostih: ker so bili kulturni vodiči tudi izvajalci teh dejavnosti, je bilo na sestankih največ pozornosti namenjeno prav njim.

Poleg tega sta bila izvedena tudi krajši in daljši seminar, na katerem so se kulturni vodiči učili komunikacije z otroci, prepoznavanja njihovih pričakovanj in razvijanja odnosa med učitelji in kulturnimi vodiči.

Združeno Kraljestvo

Pilotni seminar britanskih partnerjev je potekal v obliki dvodnevnega orientacijskega srečanja junija 2014 v Birminghamu. Med enajstimi udeleženci so bile lokalne partnerske ekipe in kulturni vodiči-prostovoljci iz Anglije in Walesa.

“Smo šele na začetku, a menim, da bomo v prihodnosti pripravljeni na sprejem več in različnih pripadnikov ranljivih skupin.”

**Kulturna vodička,
Drenthe, Nizozemska**

Prvi dan je bil namenjen izvajalcem in članom lokalnih partnerskih ekip, ki so povzeli idejo projekta, ocenili proces pridobivanja prostovoljcev in se pogovorili o vlogi lokalnih partnerskih ekip. Naslednji dan so se pridružili kulturni vodiči-prostovoljci in skupaj so se udeleženci pogovorili o pričakovanjih, ki jih imajo od prostovoljskega dela v sferi umetnosti, o načinu pristopa do potencialnih končnih uporabnikov ter o doseganju in diseminaciji rezultatov.

Dodatne možnosti za pridobivanje veščin so bile zagotovljene preko organizacije »hitrih zmenkov« v Sveti Heleni, na katerih so se Kulturni vodiči-prostovoljci srečali s skupinami končnih uporabnikov. VA je v regiji Swale in Medway organizirala trening menedžmenta prostovoljstva za lokalne ekipe, da bi jim predala potrebno znanje s področja, vključno z urejanjem ustrezne dokumentacije.

VA je prav tako uspela pridobiti dodatna sredstva za treninge s področja premagovanja ovir pri doseganju participacije in mapiranja kreativnih dejavnosti neke regije. Pridobivanje teh veščin je koristilo tudi kulturnim vodičem.

Slovenija

Pri JSKD so zastavili ambiciozen program pilotnega seminarja, ki je potekal na dveh ravneh. Prvi del seminarja je bil namenjen vsem udeležencem, v drugem delu pa so se ti razdelili na skupino organizatorjev in skupino prostovoljcev.

Seminarja, ki je potekal marca 2014 v Kobaridu na Goriškem, se je udeležilo 18 oseb. Program jje bil kakovostno zastavljen: predavanja različnih strokovnjakov, ki so udeležence seznanili s pravnimi vidiki prostovoljstva in taktikami odnosov z javnostmi, ki naj popularizirajo prostovoljstvo; spoznavanje teoretskih in praktičnih osnov metode DIE («Drama in Education«); ter predstavitev primerov dobrih prostovoljskih praks, npr. pri delu z mladimi, brezdomnimi, zaporniki, starostniki

Udeleženci seminarja so prejeli tudi materiale, ki so jim koristili pri nadaljnjem delu. Dvodnevna rezidenca jim je odprla možnost za spoznavanje ter izmenjavo mnenj in praktičnih izkušenj.

Nizozemska

Treningi LKCA, prilagojeni potrebam lokalnih partnerskih ekip, so potekali na štirih različnih lokacijah. Vsaka lokacija je gostila po dve skupini z istimi nalogami.

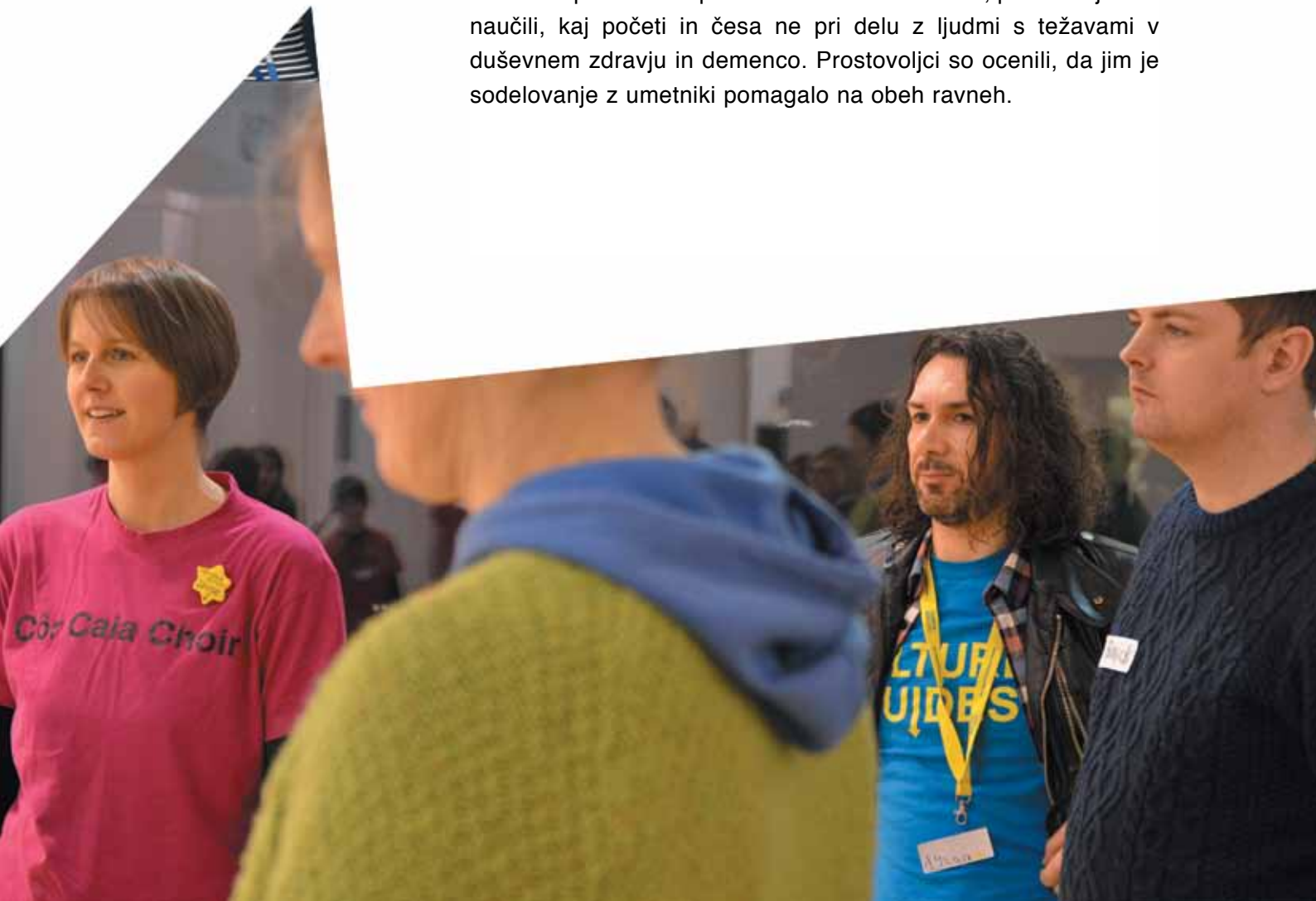
Seminarji so odpirali naslednje teme: etika in okoliščine delovanja prostovoljcev na Nizozemskem, načini naslavljanja končnih uporabnikov iz ranljivih skupin, razumevanje lokalnih mrež kot mostov do končnih uporabnikov, umetnost in kultura kot sredstvi za povečanje vključenosti v skupnost. Prav tako so se udeleženci pogovarjali o načrtih za izvedbo projekta.

V večini primerov so sledili sestanki ekip, na katerih so prostovoljci delili svoje izkušnje s končnimi uporabniki, pri tem pa so jim podporo

Na naslednji strani:
Projekt Kulturni vodiči,
Wrexham, Združeno
Kraljestvo

nudili in jim pomagali menedžerji.

Na dveh pilotnih seminarjih so bili prisotni tudi umetniki. Šlo je za srečanja, na katerih so prostovoljci delali neposredno s skupinami končnih uporabnikov. Umetniki so prostovoljcem pomagali na dveh ravneh: skupaj z njimi so poiskali za izbrano skupino končnih uporabnikov primerne umetniške izraze; prostovoljce so naučili, kaj početi in česa ne pri delu z ljudmi s težavami v duševnem zdravju in demenco. Prostovoljci so ocenili, da jim je sodelovanje z umetniki pomagalo na obeh ravneh.

Menedžment in podpora kulturnim vodičem-prostovoljcem

Po izboru prostovoljcev in izvedbi pilotnih seminarjev so upravljske in podporne funkcije v projektu prevzele bodisi partnerske organizacije, ki so jih podprle lokalne partnerske ekipe, bodisi eden ali več članov lokalne partnerske ekipe.

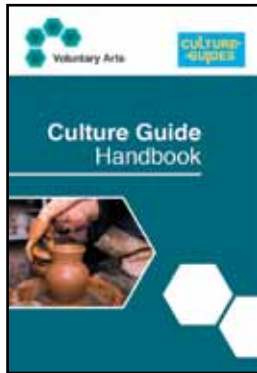
Danska

Na Danskem so bile lokalne partnerske ekipe (kulturni svèti) v dnevnem stiku s kulturnimi vodiči-prostovoljci, ki so bili pri svojem delu zelo avtonomni. KSD je bil v rednem stiku s projektno ekipo, ne pa tudi neposredno s kulturnimi vodiči.

Združeno Kraljestvo

V Združenem kraljestvu je bil stil upravljanja pri angleških drugačen kot pri valižanskih izvedbah. V Angliji je vsakodnevne upravljske naloge za kulturne vodiče-prostovoljce prevzela vodilna organizacija znotraj lokalne partnerske ekipe, ki je o dogajanju redno poročala VA.

V Walesu se je VA angažirala konkretnije: glavni mentor in podpora kulturnim vodičem-prostovoljcem je bil član osebja VA, ki

Priročnik za kulturne vodiče-prostovoljce, ki ga je pripravila VA, Združeno Kraljestvo

je bil z vodiči v tedenskem stiku, najsi bo preko sestankov, elektronske pošte ali telefonskega pogovora. Ta pristop se je izkazal za naporejšega, vendar daje upanje, da bodo valižanski kulturni vodiči z VA sodelovali tudi v prihodnosti, medtem ko je najverjetneje, da bodo angleški prostovoljci, če bodo z dejavnostmi nadaljevali, to počeli neodvisno.

VA je izdala priročnik za prostovoljce, s katerim je prostovoljcem nudila še dodatno podporo. V brošuri so bile osnovne informacije o VA in projektu Kulturni vodiči, oris pričakovanj do njih (zavezanost k projektu, profesionalen odnos itd.) ter kaj lahko od projekta pričakujejo sami.

Brošura je prav tako vsebovala določene informacije o dilemah, ki so se pojavile na orientacijskem oz. pilotnem seminarju v Birminghamu: o sprejetju obstoječih prostovoljskih politik VA, o vračilu stroškov, ki nastanejo pri prostovoljskem delu, o izvedbi potovanj, o zagotavljanju zdravega in varnega delovnega okolja, o možnosti osebnih zadržkov, ki se pojavijo ob delu, o načelu zaupnosti, ki mu je treba slediti, o obveznosti potrdila o nekaznovanosti, o zaščiti podatkov, o zavarovanju in o ravnanju v primeru pritožb. V brošuri je bil tudi opis vloge kulturnega vodiča-prostovoljca, v katerem je bilo jasno pojasnjeno, kaj se pričakuje od njih.

Slovenija

“*Odzivi so bili zelo dobri. Name je najmočnejši vtis naredilo medgeneracijsko sodelovanje – otroci so ustvarjali skupaj s starši oziroma starimi starši.*”

Petra Paravan, kulturna vodička, Nova Gorica, Slovenija

V Sloveniji so večino upravljalških nalog prevzeli kulturni organizatorji, ki so bili del lokalnih partnerskih ekip.

Pred in po koncu pilotnega seminarja so bili organizirani sestanki, na katerem so bili organizatorji spodbujeni h gradnji mreže, prevzeli pa naj bi tudi vlogo motivatorja v lokalnih partnerskih ekipah, ki so bile oblikovane kasneje. Posebno uspešno in pozitivno je bilo srečanje v zgodnji jeseni 2014: do takrat so se nekateri projekti že začeli, zato so lahko izvajalci svoje izkušnje in rezultate delili s tistimi, ki so z dejavnostmi šele začeli.

JSKD je preko elektronske pošte in telefonskih pogovorov ves čas ostal v stiku s kulturnimi organizatorji in kulturnimi vodiči, saj je bil to najlažji način reševanja nekaterih specifičnih in delikatnih vprašanj.

Nizozemska

LKCA je bila močno vpletena v vse pilotne seminarje za prostovoljce. Seminarji z umetniki so trajali po nekaj dni, na njih pa je bil vedno prisoten tudi nekdo iz LKCA. Organizacija je stike, ki so se vzpostavili med seminarji, vzdrževala preko elektronske pošte in telefonskih pogovorov.

Na sosednji strani:
Projekt Kulturni vodiči,
festival stare kulture,
Madžarska

Madžarska

Kulturnim vodičem na Madžarskem so pri izvedbi dejavnosti upravljalno podporo nudili organizatorji festivalov stare kulture, ki so oblikovali lokalne partnerske ekipe.

MNT je tako kot britanski partner izdal publikacijo, namenjeno kulturnim vodičem. Brošura je poleg praktičnih informacij v zvezi s prostovoljskim delom nudila tudi zgodovinski vpogled in osnovne informacije o festivalih stare kulture ter praktične nasvete o njihovi organizaciji. Prva verzija publikacije je bila predstavljena na pilotnem seminarju in udeleženci so imeli možnost predlagati izboljšave.

Vzpostavljanje stika s končnimi uporabniki

Partnerji so za vzpostavitev stika s končnimi uporabniki, ki imajo sicer kot pripadniki ranljivih skupin otežen dostop do kulturnih dejavnosti, uporabili različna sredstva. Pogosto so bile skupine končnih uporabnikov sestavljene iz uporabnikov storitev organizacij, ki so bile sestavni del lokalne partnerske ekipe.

Združeno Kraljestvo

“ Na podlagi odzivov, ki smo jih dobili od nekaterih udeležencev, se mi zdi, da so bila moja pričakovanja presežena. Po prvem dogodku se je udeležba povečala, saj so se ljudje znebili strahu. ”

Kulturna vodička, Sveta Helena, Združeno Kraljestvo

V Združenem kraljestvu so bile metode vzpostavljanja stika s končnimi uporabniki različne in odvisne od zanimanja samih kulturnih vodičev, prav tako pa tudi od sestave lokalne partnerske ekipe. Na primer, lokalna partnerska ekipa iz Svete Helene je bila sestavljena iz predstavnikov številnih zdravstvenih organizacij s skupinami uporabnikov, ki so želeli sodelovati v kulturnih dejavnostih, a te možnosti zaradi svoje oviranosti do takrat niso imeli. To je kulturnim vodičem omogočalo, da so z dejavnostmi začeli relativno hitro.

Lokalni partnerski ekipi iz obeh valižanskih regij sta bili v veliki meri sestavljeni iz predstavnikov kulturnih institucij: oddelkov za kulturo lokalnih vlad, umetniških prizorišč, gledališč, galerij itd. Odločitev o izboru skupine končnih uporabnikov – nobena od potencialnih skupin ni izstopala – je bila prepuščena kulturnim vodičem, ki naj bi sami našli in pristopili k skupini iz svojega okolja. Kulturni vodič v Wrexhamu je že prej delal v lokalni dobrodelni ustanovi s področja duševnega zdravja, tako da je svojo skupino končnih uporabnikov našel tam. Ostali niso natančno vedeli, s kom bi radi delali, kar je upočasnilo začetek projekta v teh regijah. Oglaševanje preko plakatov in letakov, ki so na javnih mestih kot so zdravstveni domovi in knjižnice pozivali ljudi k udeležbi, je imelo le omejen uspeh.

Slovenija

Večina skupin končnih uporabnikov v Sloveniji je bila izbrana na podlagi prej izražene želje po kulturnem udejstvovanju. V nekaterih primerih je kulturna organizacija, ki je bila del lokalne partnerske ekipe, projekt predstavila drugim lokalnim institucijam in skupaj so izbrali kulturni dogodek ali delavnico, ki bi bila primerna za končne uporabnike.

Primer je dnevni center Cona Fužine, kjer je bil izveden program dejavnosti za otroke iz socialno šibkih družin, za katere kulturne dejavnosti do takrat niso bile organizirane. Projekt so akterji videli

kot priložnost: ustvarjalnost, ki so jo otroci in mladostniki pokazali na gledaliških, plesnih in filmskih delavnicah, je namreč spodbudila (samo)refleksijo in ustvarjalno razmišljanje. Umetnost je bila uporabljena kot orodje za dvig zavedanja o lastni identiteti, s čimer so udeleženci aktivneje pristopili k razumevanju in interpretaciji izkušenj iz domačega okolja. Enako je veljalo za otroke s posebnimi potrebami, ki so obiskovali gledališke delavnice v sklopu prostočasnih šolskih dejavnosti.

Nizozemska

Večina ranljivih skupin, ki so bile kot končne uporabnice izbrane na Nizozemskem, je že bila ciljna skupina LKCA. Nove ciljne skupine, izbrane za projekt, so bili delovni migranti in skupine ljudi s težavami v duševnem zdravju.

Namesto da bi najprej vzpostavili neposreden stik s skupinami končnih uporabnikov, so v LKCA ubrali drugačen pristop: najprej so se obrnili na partnerje, ki so že sodelovali z ranljivimi skupinami, četudi pri tem niso posegali po kulturnih dejavnostih. Pri izboru primernih kulturnih dejavnosti so izhajali iz izkušnje, da umetnost spodbuja domišljijo in povečuje dobrobit posameznikov iz ranljivih skupin, kar jih povratno spodbudi k vključevanju v družbo.

Nekatere skupine so potrebovale natančno definiran cilj, ki so ga skušali doseči. Skupina posameznikov s težavami v duševnem zdravju je bila na primer navdušena nad idejo dolgotrajnejšega dela, ki bi se končalo z javno predstavitvijo in festivalom.

Na sosednji strani:

Pilotni seminar Kulturnih vodičev, Slovenija

Madžarska

Končni uporabnik na Madžarskem je bilo občinstvo na festivalih stare kulture; ti so potekali na območjih, kjer so možnosti za kulturno udejstvovanje majhne. MNT je za izvedbo projekta iskala vasi, kjer je največji del občinstva predstavljal lokalno prebivalstvo, festival so organizirali člani lokalnih skupnosti, prednost se je namesto profesionalnim dajala ljubiteljskim kulturnim in umetniškim dejavnostim. Izvajalci so razumeli dinamiko prostora, v katerem participacija ne more biti dosežena prek vsiljevanja kulture.

Klasična festivalska praznovanja so privlačna. Zbere se pisana množica, ljudje k sebi vabijo goste, na ulicah se skupaj s kakovostnimi lokalnimi vini za poskušino ponujajo slastne jestvine. Najpomembnejši vidik tega dogajanja so občutek bližine ter izkustvo in krepitev lokalne identitete in ponosa, utemeljenega na tradiciji.

Kulturne in umetniške dejavnosti povezujejo skupnosti, učinek pa je še večji, če nastopajo lokalni prebivalci. Ena od takšnih iniciativ je bila oživitev moškega pevskega zbora: člani zbora so globoko spoštovani in njihovem sodelovanju na festivalu se je pripisovalo veliko vrednost. Včasih se kdo dogajanju pridruži spontano, vendar večina potrebuje spodbudo ljudi kot so kulturni vodiči.

Danska

“Dobili sva vabilo od kulturnega organizatorja iz ZKD Grosuplje, ki naju je seznanil s projektom Kulturni vodiči. To je bila priložnost za predstavitev našega odrskega dela širšemu občinstvu; otroci s posebnimi potrebami so lahko izkusili gledališče in odrske deske, s tem pa razvijali svoje veščine in domišljijo. To je tudi odprlo pot k novemu pristopu do otrok s posebnimi potrebami: pot, na kateri vidimo njihove dobre lastnosti in tako premaknemo košček v mozaiku predsodkov, strahu ter omejitev in preprek raznolikosti.”

Anja Svetin in Brigita Škulj, osnovnošolski učiteljici na šoli za otroke s posebnimi potrebami OŠ Brinje Grosuplje, Slovenija

V KSD so se odločili, da bodo svoje delo osredotočili na otroke iz ranljivih skupin. Raziskava o kulturnih navadah na Danskem, ki jo je leta 2012 izvedlo Ministrstvo za kulturo, je namreč pokazala, da se otroci iz družin, v katerih ni kulturnega in umetniškega udejstvovanja, v tovrstne dejavnosti ne bodo vključili niti ko odrastejo. Izbor otrok in mladostnikov kot skupine končnih uporabnikov je bila logična posledica.

Sočasno se je pripravljala reforma osnovnega šolstva, kjer je bil eden izmed ciljev močnejše povezovanje med šolami in lokalno skupnostjo, med drugim z združenji s področja ljubiteljske in prostovoljske umetnosti in kulture. Tako je bilo precej preprosto k sodelovanju pritegniti šole.

KSD je skupino končnih uporabnikov najprej nameravala oblikovati tako, da bi iz vsakega razreda izbrala po nekaj otrok iz ranljivih skupin. To se je pokazalo za težko izvedljivo, zato so se odločili za delo s celimi razredi, čeprav so se nekateri otroci – vendar vseeno nepričakovano nizko število – zunaj šole že kulturno udejevali.

Potek dejavnosti kulturnih vodičev

Dejavnosti, izvedene v projektu, lahko razdelimo na aktivne in receptivne; primer aktivnih sta udeležba na delavnicah ali sodelovanje v nastopu, primer receptivnih pa obisk galerije ali ogled predstave profesionalnih ustvarjalcev. Dejavnosti so bile izbrane glede na primernost za skupino končnih uporabnikov in lokalno ponudbo umetniških dejavnosti.

Slovenija

V Sloveniji so bile izvedene naslednje dejavnosti:

- Starostniki iz idrijskega doma starejših občanov so obiskali fotografsko razstavo o starem mestnem jedru in si pripovedovali zgodbe o življenju v tem času.
- Skupina slepih in slabovidnih je sodelovala v likovni delavnici pod vodstvom Stanke Golob, na kateri so ustvarjali podobe iz peska in različnih granulativ. Prav tako so obiskali razstavo v Tolminu, kjer jim je bilo dovoljeno dotikanje slik, kar je bila za njih povsem nova izkušnja.
- Otroci in mladostniki iz ranljivih in priseljskih družin, ki sicer prihajajo v center CONA (Center otrok, najstnikov in aktivistov), se je udeležila serije različnih umetniških tečajev (gledališče, film, ples itd.). Kratek film, ki so ga udeleženci delavnic posneli sami, je rezultat dviga samozavedanja in senzibilnosti za okolje, izraženega skozi artistično ustvarjalnost.
- Otroci s posebnimi potrebami so se udeležili gledaliških

Na naslednji strani:

Majica in trak z logotipom
Kulturnih vodičev,
Združeno Kraljestvo

CULTURE
GUIDES

www.cultureguides.eu

CULTURE
GUIDES

www.cultureguides.eu

CULTURE
GUIDES

delavnic in nastopov. Delavnice so potekale v okviru šolskega programa ter v sodelovanju z kulturnimi organizatorji Zveze kulturnih društev Grosuplje.

- Skupina končnih uporabnikov, s katero je na gradu Kromberg delala ekipa iz Nove Gorice, je bila dejavna v folklornih dejavnostih, prav tako pa je pripravila tečaj slikarstva, ki se je zaključil z razstavo. Ta je pritegnila številne obiskovalce, ki se kulturnih dogodkov praviloma ne udeležujejo.
- V Velenju je bil organiziran pesniški večer. Lokalni prebivalci, ki prihajajo iz različnih držav (ali pa so potomci priseljencev, ki še govorijo jezik staršev), so bili povabljeni k branju poezije v svojem jeziku. Za večino njih je bila to zanimiva izkušnja, saj niso umetniki in niso večji nastopanja. Prireditev je potekala v muzeju rudarstva, in sicer 3. decembra, na rojstni dan Franceta Prešerna.

“*Osupnila sta me navdušenje in čustvena reakcija menedžerke naše ciljne skupine (kasneje sem izvedel, da je menedžerka osmih institucij). Prvič se je namreč zgodilo, da je kulturna organizacija ponudila program za njihove skupine. To je bilo onkraj njihovih pričakovanj.*”

**Kulturni vodič, Drenthe,
Nizozemska**

Nizozemska

Na Nizozemskem so bile izvedene naslednje dejavnosti:

- Osamljene starostnike so peljali v Kunstbedrijf Arnhem, enkrat mesečno organizirano »kulturno kavarno« z različnimi dejavnostmi, in v Drents Archief, kjer so bila organizirana posebna vodenja po arhivih province. Končni uporabniki so imeli možnost zapisa njihovih življenjskih zgodb v arhivski obliki.
- Za ranljive starostnike so bili organizirani posebej vodeni ogledi muzeja Drents.
- Enkrat na mesec so kulturni vodiči individualno delali s

starostniki z demenco, in sicer v rezidenčnem skrbstvenem centru Amsta v Amsterdamu. Pri tem so uporabljali preproste materiale, s katerimi so ustvarili umetniška dela, združena v »Mizo čudežev«.

- V Lelystadu je skupina ljudi s težavami v duševnem zdravju ob pomoči umetnika in izkušenega strokovnjaka pripravila glasbeno-likovno-performativno inštalacijo, ki je bila predstavljena na dveh festivalih. V Nijmegnu so bile načrtovane slikarske dejavnosti preložene zaradi notranjih sporov o potencialnih neskladjih med temu dejavnostmi in obstoječimi tečaji, ki jih nudi kulturni center.

“*Pri Drents Archief so pokazali veliko zanimanje za projekt Kulturni vodiči. Gre namreč za organizacijo, kjer se številni prostovoljci posvečajo razvoju programov, v katere bi vključili starostnike.*

Pridobivanje, sprejemanje in vodenje skupin ranljivih starostnikov je bil za specializirane prostovoljce in izbrane profesionalce Drents Archiefa vedno izziv.

»Spodnja krila in minikrila« je projekt obujanja zgodovinskega spomina, ki se osredotoča na petdeseta in šestdeseta leta prejšnjega stoletja, namenjen pa je starostnikom iz skupnosti Drenthe. S predmeti iz tistega obdobja (s fotografijami, filmi, časopisnimi oglasi) bi radi zbudili spomine starejših gospa in gospodov (ciljna skupina so tisti, ki štejejo nad 67 let), saj so oni tisti, ki so to obdobje tudi izkusili.

Ta program bi radi ponudili tudi izven arhiva. Prostovoljec je stopil v

stik z Interzorg Noord-Nederland, ki skrbi za stanovanjsko politiko, varstvo in ponujanje storitev za starostnike z posebnimi potrebami na devetih lokacijah na severu in v centru Drentheja.

Pri Interzorgu so bili navdušeni in presenečeni, ker smo mi prišli do njih in ne nasprotno. Konec julija in v avgustu sta umetnik in prostovoljec s projektom »Spodnja krila in minikrila« obiskala vse njihove institucije, med drugim Nieuw Graswijk v Assnu (za tiste v zgodnji fazi demence) in Hendrik Kok v Roldeju (za tiste z težavami z vidom).

»Vse to je za nas novo in veselimo se nadaljevanja programa. Ne vemo, ali bo javnosti všeč ali ne, toda ravno to dela vse skupaj razburljivo!«

”

Na naslednji strani:

Kulturni vodički na BBC-jevi radijski postaji Merseyside, Liverpool, Združeno Kraljestvo

Madžarska

Poletje 2014 je bilo izredno deževno, toda organizatorji so imeli veliko srečo: prav na dan procesije ni bilo dežja, sijalo je sonce. V primeru dežja bi dejavnosti potekale v zaprtih prostorih, kar pa bi povsem spremenilo vzdušje.

Ljudje so se zbrali zjutraj in dogodek se je pričel z odprtjem razstave, potem pa je duhovnik iz lokalne župnije posvetil tradicionalni vinski zvon. Vaški vodje so pozdravili zbrane, v svojih govorih pa so se dotaknili izvorov in pomembnosti takšnih praznovanj, opisali so kvaliteto grozdja in vina ter svetovali bolj zadržano pitje.

Oblikovala se je procesija. »Potniki« so se povzpeli na vozove s konjsko vprego, traktorje in prikolice in procesija se je premaknila. Poleg je hodilo spremstvo, zabavajoč gledalce, ki so se zbrali ob cesti. Osrednjo vlogo je igral vaški bobnar, ki je vodil procesijo, prav tako pa s humornimi reki in govori zabaval gledalce. Med sprehodom po vaških ulicah se je procesija občasno ustavila in sledil je nastop moškega pevskega zbora oziroma plesne skupine. Gostom in sodelujočim v procesiji so bili ponujeni vino in prigrizki. Na zadnji postaji je bil daljši nastop, vaški bobnar se je zahvalil sodelujočim in vse skupaj povabil na vaški ples in večerjo.

Danska

Na Danskem so bile izvedene naslednje dejavnosti:

- Umetniško društvo Skovbo je izvedlo otrokom prilagojen ogled umetniške razstave. Projekt so vodili umetniki, ki so postali učitelji in vodiči.
- Apollonaris Teaterforening je v projektu sodeloval z gledališko predstavo o ustrahovanju, ki ji je sledil pogovor. Predstava je bila izvedena v sklopu šolskih integracijskih oziroma dejavnosti vključevanja.
- Šolski orkester Køge je izvedel predavanje o šolskem orkestru in njegovih številnih razburljivih dejavnostih, med drugim so delili vtise o tem, kako je igrati v orkestru ter kako to vpliva na učenje veščin grajenja medosebnih odnosov ter tovarštva.
- Umetniška pot na območju Køge.
- Dansko društvo je izvedlo predavanje o Dannebrogu, danski zastavi, ki je najstarejša na svetu.
- Zbor Ejby je pripravil predstavitev o klasičnih pesmih in operi, pa tudi o tem, kako je biti solist in kako poteka delo z zbori.
- Kulturni center Ejby je poskrbel za to, da so se otroci srečali z delanjem genealogije svojih družin. Intervjuvali so svoje starše, stare starše in prastare starše ter iskali informacije v arhivih in na svetovnem spletu.
- Kulturno društvo iz Skovba je izvedlo srečanje, na katerem je flautistka Linnéa Villén otrokom predstavila Prokofjevo glasbeno pravljico Peter in volk. To je storila s pripovedovanjem in uporabo posnetkov različnih inštrumentov, ki so pomagali pri

“Osebnost mi je ta projekt pomagal pri razmišljanju o kulturnih projektih za starostnike in pri razvijanju koncepta, ki bi ga lahko razširili po celem mestu.

”
Članica lokalne partnerske ekipe, Nizozemska

opisovanju lastnosti likov iz zgodbe. Zgodba ni imela konca: otrokom je bilo prepuščeno, da ga oblikujejo sami, kar so ob poslušanju glasbe naredili s pisanjem pesmi in risanjem.

- V Muzeju ribolovstva in pristanišč so se otroci učili o življenju pod morskno gladino, lovili so ribe, jih pripravili in postregli. Kasneje so posneli kratke filme ter slikali ribe in svoje morske pripetljaje.
- Organizacija Tkalski krog je pripravila srečanje, na katerem so otroci izdelali kolo letnih časov: barve, ki asociirajo na določen letni čas, so vtkali na kolesa otroških vozičkov in koles.
- Umetniško združenje iz kraja Frederiksværk je otrokom omogočilo vpogled v svet umetnosti. Obiskali so aktualno razstavo združenja, po kateri jih je vodil eden od razstavljaljajočih umetnikov, ki je otrokom postavil pet vprašanj. Spraševali so tudi otroci in tako se je vzpostavil dialog.
- Zgodovinsko društvo iz Frederiksværka je pripravilo srečanje na temo okupacije kraja med letoma 1940 in 1945, na katerem so pripovedovanje zgodbe o tistem času obogatili z različnimi učinki, ki so poustvarjali atmosfero.
- Združenje Mesto in dežela je za otroke pripravilo srečanje na temo izgleda in opisov hiš v leposlovnih delih. Prav tako so se skupaj s predstavnikom združenja s kolesi odpravili na ogled razpoznavnih hiš.
- Umetniško združenje iz Frederiksværka je pripravilo predstavitev o povezavi med matematiko in umetnostjo. Otroci so ustvarjali z matematičnimi liki, med drugim tudi z zlatim rezom.

Vse te dejavnosti so prinesle otrokom številne koristi: razvijali so

CULTURE
GUIDES

Na sosednji strani:

Projekt Kulturni vodiči v Sveti Heleni, Združeno Kraljestvo

svoje mentalne sposobnosti in kulturno inteligenco, delili so izkušnje in si postavljali vprašanja, drug v drugem so zbužali različna čustva, izzivali so načine samozavedanja, razvijali sposobnost refleksije, ustvarjali okolje, v katerem so lahko izrekli čustva in načrtovali dejavnosti in, nenazadnje, začeli so razumeti različna kulturna ozadja, iz katerih prihajajo, s tem pa razvili in dvignili stopnjo družbene strpnosti.

Projekt se je zaključil z razstavama v dveh mestih, kjer so se izvajale dejavnosti.

Združeno Kraljestvo

V Združenem kraljestvu so se v sklopu projekta odvijale številne dejavnosti:

- Kulturni vodiči so peljali skupino iz mesta Newton le Willows v Sveto Heleno na dogodek z naslovom »Pokončno proti stigmati«. Šlo je za devet petminutnih stand up nastopov posameznikov s težavami v duševnem zdravju.
- Eden od kulturnih vodičev je peljal skupino starostnikov z demenco iz Age UK, to je največje dobrodelne organizacije za starostnike v Združenem Kraljestvu, v gostišče z imenom »Fiddle in't Bag«. Gre za tako imenovano dediščinsko gostišče, ki je hkrati tudi razstavni prostor. Obiskovalci so lahko pomerili oblačila iz prve in druge svetovne vojne ter si ogledali spominke in artefakte iz petdesetih in šestdesetih let prejšnjega stoletja.
- Kulturni vodič iz Svete Helene je skupino gospa iz neke verske skupnosti peljal na delavnico, ki jo je prostovoljno izvedla umetnica Paula. Na delavnici so izdelovali lampijončke in

izrezovali buče za noč čarovnic, ki so jih lahko gospe po koncu delavnice odnesle in z njimi okrasile svoj dom.

- Kulturni vodič iz Svete Helene je organiziral slikanje različnih vzorcev na steklene kozarce.
- Skupina gospa je obiskala center »Svet stekla« v Sveti Heleni, ki je znana po svoji steklarski zgodovini in industriji. Gre za muzej in razstavni prostor, ki skrbi za ohranjanje kulturne dediščine. Čeprav so bile vse gospe rojene in so odraščale v Sveti Heleni, ni centra pred tem obiskala še nobena.
- Dva kulturna vodiča sta na dan spomina na padle v vojnah peljala skupino iz Age UK v letališki muzej in spominski center v Burtonwoodu.
- Skupina starostnikov z demenco iz Age UK si je ogledala predstavo Ples na ulici.
- Kulturni vodiči so za prebivalce zatočišča Sandalwood Gardens organizirali izdelovanje božičnih lampijonov.
- Za skupino iz stanovanjskega združenja Helena Partnership je bil organiziran izlet v liverpoolsko imperialno gledališče, kjer so si ogledali Labodje jezero.
- Kulturni vodič je skupino moških iz s težavami v duševnem zdravju spremljal na fotografsko delavnico.
- Skupine ljudi s težavami v duševnem zdravju so kulturni vodiči peljali na ogled liverpolskih muzejev.
- Kulturna vodička Jean je skupino iz stanovanjskega združenja Helena Partnership vodila na delavnico izdelovanja božičnih vencev.

“Včasih je bilo delo z udeleženci težko; bili so »čudni« ali pa čisto neodzivni. Včasih so bili nesramni.”

Kulturni vodič, Sveta Helena, Združeno Kraljestvo

Valižanska skupina kulturnih vodičev je najprej mapirala lokalno okolje: z iskanjem že obstoječih ustvarjalnih kulturnih dejavnosti je identificirala dejavnosti, ki bi bile primerne za skupino končnih uporabnikov. Kulturni vodiči iz Torfaena so ugotovili, da imajo izkušnje oziroma jih zanima okraševanje tort, zato so izvedli delavnico na to temo. Tako so gradili svojo samozavest za delo na očeh javnosti.

Skupina kulturnih vodičev iz Wrexhama se je osredotočila na bilateralni obisk danskih partnerjev. Med drugim so skupaj obiskali razstave kolektiva »THIS project«, skupnosti umetnikov, organizacij, posameznikov in ostalih teles, ki tako ali drugače podpirajo wrexhamsko umetniško in kulturno sceno. V njihovih prostorih so imeli tudi pevsko delavnico, ki jo je organiziral zbor, s katerim je valižanska izpostava VA sodelovala že prej. Notranjost galerije, v kateri je delavnica potekala, je zaradi steklenih površin dobro vidna tudi iz ene od ulic mestnega središča, tako da so lahko mimoidoči dogodek videli. Dva izmed njih sta vstopila, da bi videla, kaj se dogaja in se delavnici tudi pridružila. Eden od kulturnih vodičev je kasneje pridobil njune kontaktne podatke, da bi ju lahko obveščal o podobnih dejavnostih v prihodnosti.

Nepredvideni dogodki

Neizbežno je bilo, da se bodo v projektu pojavili številni nepredvideni dogodki. Kriteriji izvedbe so bili namreč široko odprti za različne interpretacije, prav tako pa je projekt potekal v državah, kjer so na izvedbo vplivali zelo različni dejavniki. Prav skozi te nepredvidene dogodke smo se naučili največ.

Nizozemska

Pri LKCA so prišli do spoznanja, da je bilo za učinkovito večravensko delo s prostovlji, končnimi uporabniki, kulturnimi menedžerji in umetniki premalo časa.

Na sosednji strani:
Pilotni seminar Kulturni
vodiči, Slovenija

Veliko časa je namreč potrebnega za izgradnjo novih struktur in izumljanje novega skupnega jezika. Poleg tega je na vseh lokacijah izvedbe nujna izgradnja lokalnih mrež. Pri LKCA so se tako naučili, da bi za oblikovanje skupne vizije, jasne komunikacijske strategije in prenos tega v prakso potrebovali več kot leto dni. Vsi vpleteni so v tem oziru pridobili krasne izkušnje, ki jih bodo lahko uporabili v prihodnosti.

Ena od težav je bila, da so kulturni vodiči-prostovoljci opravljali delo, ki bi ga v preteklosti opravljali plačani profesionalci. V zadnjih letih so številni umetniki izgubili službe in zdaj iščejo nove načine za vstop na trg dela. Včasih je primeren način tudi prostovoljsko delo, kar pa lahko ovira druge umetnike pri iskanju zaposlitve. Poskrbeti je torej treba za to, da si ponudbe ne konkurirajo.

Madžarska

Pri MNT je izvedba številnih predlogov in idej padla v vodo.

Tradicija narekuje, da se v času obiranja grozdja pravila in zakoni suspendirajo. Absolutna moč ukazovanja in deljenja pravice je v rokah vaškega bobnarja. Organizacijska ekipa je ugotovila, da imajo ti svoje nacionalno združenje in da se redno srečujejo ter učijo drug od drugega. Vodje projekta so hoteli z zbiranjem najprestižnejših govorov in rekov izboljšati njihovo diseminacijo in tako pomagati vaškim bobnarjem pri izpolnjevanju njihovih nalog. Pobuda ni uspela, saj je nastop vaškega bobnarja v veliki meri odvisen od njegovega talenta in temelji na improvizaciji. To je kultura, ki se širi od ust do ust, zapisanega pa je zelo malo. Poleg

tega so reki vaških bobnarjev v precejšnji meri razumljene kot »poslovna skrivnost«, zato se jih ne objavlja.

Druga neuspela pobuda je bila povezana z eno najboljših romskih glasbenih skupin v regiji. Repertoar romskih skupin je neusahljiv, spontano pa lahko na željo občinstva igrajo različne žanre. Organizatorji so imeli pripravljen načrt za izdelavo kompilacije. S pomočjo glasbenih strokovnjakov bi sestavili repertoar pesmi, pomembnih za tradicijo festivalov stare kulture, in ga posneli na zgoščenke. Ta repertoar, v katerem bi bilo le najboljše, bi tako bil na voljo za igranje tudi drugim glasbenim skupinam, ali pa bi lahko posnetke uporabili kot glasbeno spremljavo ob petju. Neuspeh pobude lahko pripišemo različnim dejavnikom.

Danska

Pri KSD so imeli težave z usklajevanjem kulturnih vodičev, ki bi se morali srečati na tridnevnem pilotnem seminarju. Zato so namesto tega izvedli enodnevni seminar in dva dodatna sestanka.

Šele med izvajanjem projekta se je pokazalo, da se količina denarja, ki ga potrebujejo posamezne izvedbe, precej razlikuje. Dobro bi bilo, če bi bilo to jasno že na začetku.

Združeno Kraljestvo

“Včasih se mi je zdelo, da je projekt preveč odprt, zato se je težko osredotočiti.”

Kulturni vodič, Torfaen, Združeno Kraljestvo

Pri VA so precej zgodaj predvideli nehotene situacije, zato so jih povzeli v priročniku za prostovoljce, ki so ga delili potencialnim kulturnim vodičem. V brošuri so bila naslovljena nekatera vprašanja kot so sprejetje obstoječih prostovoljskih politik VA, vračilo stroškov, ki nastanejo pri prostovoljskem delu, izvedba potovanj, zagotavljanje zdravega in varnega delovnega okolja, možnost osebnih zadržkov, ki se pojavijo ob delu, načelo zaupnosti, ki mu je treba slediti, obvezno potrdilo o nekaznovanosti, zaščita podatkov, zavarovanje in ravnanje v primeru pritožb. Pridobivanje nekaterih obveznih dokumentov, na primer potrdila o nekaznovanosti, in urejanje zavarovanja je predstavljalo dodatne nepredvidene stroške, prav tako pa zahtevalo precej časa.

Pojavile pa so se tudi nekatere nepredvidene priložnosti. Skupina kulturnih vodičev je na podlagi sodelovanja, ki je bilo že pred tem vzpostavljeno med VA in BBC-jevo radijsko postajo Merseyside, v svoje delovanje kot sredstvo diseminacije vključila tudi ta medij. Eden od kulturnih vodičev bo pripravil video prezentacijo o različnih oblikah ustvarjalne kulturne dejavnosti, ki bo dana na uporabo bodočim britanskim kulturnim vodičem. Video bo služil kot izhodišče za pogovore med kulturnimi vodiči in končnimi uporabniki, da bi tako spoznali vzroke za dotedanjo nedejavnost uporabnikov na kulturnem področju. Hkrati bo služil tudi kot spodbuda za udeležbo v ustvarjalnih kulturnih dejavnostih s sodelovanjem kulturnih vodičev.

Slovenija

Med samim projektom so pri JSKD odkrili številne pomembne dimenzije, ki jih na začetku niso povsem predvideli:

- Pomembno je najti dobre in zanesljive partnerje, ki bodo zavezani projektu, in že takoj jasno določiti naloge vsakega posebej, da vedo, kaj je njihova odgovornost.
- Najpomembnejši element izvedbe projekta je priprava kakovostnih uvodnih predstavitev različnim skupinam končnih uporabnikov.
- Organizatorji se morajo še posebej potruditi za izgradnjo dobrega delovnega okolja za vse člane lokalnih partnerskih ekip (za kulturne organizatorje, prostovoljce, institucije).
- Pomembno je, da je delo prostovoljcev pripoznano kot enako ali še bolj vredno od dela ostalih. Ne glede na vzrok njihovega angažmaja je treba prostovoljce spoštovati. Kulturni organizatorji morajo projekt prepoznati kot priložnost in ne kot nepotrebno delo.

Na naslednji strani:

»Kulturni potni list«
projekta Kulturni vodiči,
Danska

KULTURPAS

Kulturelt Samråd Køge

TURPAS

Kulturelt Samråd Køge

Evalvacija

Informacije o vsebini projekta so izjemnega pomena na dveh ravneh: vključene naj bodo v gradiva za bodoče kulturne vodiče, posredovati pa jih je treba tudi financerjem projekta.

Madžarska

Za MNT je že samo dejstvo vključenosti v evropski projekt pomenilo, da bo imelo delo širši domet. K temu sta prispevala še sistemsko načrtovanje in organizacija ter vključevanje novih kulturnih in umetniških elementov v običajne prakse. Trud projektne ekipe, da bi prepletla lokalne in mednarodne kontekste, je obrodil sadove. Zavedanje kulturne zgodovine je postalo del lokalne identitete. Pred tem so bili festivali stare kulture za številne zgolj priložnost za prekomerno pitje in zastoj obed.

Vključenost v projekt je lokalni skupnosti zagotovila nove in dolgotrajne spomine, v kulturne in umetniške dejavnosti pa se je angažiral velik del populacije. V navadi je, da se na festivalih stare kulture ob okušanju vin različnih vinogradnikov iz različnih vasi le-ta ocenjujejo na glas. Tokrat smo okusili tudi tekmovalnost. »Več kot ponudiš, več hočejo,« pravi pregovor: in zdaj ljudje pričakujejo kulturno in umetniško ponudbo. Dogodek, ki dviguje zavest lokalne skupnosti, je treba ponavljati tudi v prihodnosti.

Danska

“ Radi bi razširili cilje projekta in spodbudili udeležence k tesnejšemu sodelovanju z izbrano organizacijo. Zares cenim vlogo kulturnega vodiča, vendar menim, da bi se morali bolj integrirati v tkivo izbrane organizacije ter sodelovati pri akumulaciji znanja in kulturnih dejavnosti v lokalnem okolju.

Članica lokalne partnerske ekipe, Wrexham, Združeno Kraljestvo

Danski partnerji so v obeh občinah otrokom in učiteljem razdelili vprašalnike, s katerimi so izmerili domet projekta. Odgovori so bili večinoma pozitivni, kar je vodilo do tega, da bosta obe občini s projektom nadaljevali tudi v letu 2015.

O pilotnem projektu so se pogovorili tudi na sestanku z vodstvi šol, ki bi rada videla, da se v nadaljevanju projekt dopolni z, na primer, katalogom, iz katerega bi otroci lahko izbirali, v katero dejavnost se želijo vključiti.

Tudi odziv v šolah je bil pozitiven. V evalvacijah je bila izpostavljena zaveza, ki so jo pokazali prostovoljci, ter njihovo odlično poznavanje snovi, ki so jo podajali otrokom.

Hkrati se je izpostavil problem nejasnosti pričakovanj do učiteljev in združenj, ki so sodelovala v projektu, pa tudi čas, ki naj bi ga projektu posvetili prostovoljci, je bil slabo določen. Učitelji pravijo, da so projektu posvetili med 25 in 45 ur.

Združeno Kraljestvo

Tudi VA je za oceno dometa projekta uporabil vprašalnik, ki ga je razdelil končnim uporabnikom, kulturnim vodičem in članom lokalnih partnerskih ekip. Rezultati so bili večinoma pozitivni in vse štiri regije načrtujejo podporo kulturnim vodičem tudi v prihodnosti.

Slovenija

Praviloma je JSKD evalvacijo učinkov in odzivov na projekt pridobil na sestankih z lokalnimi partnerskimi ekipami, prav tako pa je prejel številne klice, v katerih so posamezniki (v večini primerov) izrazili zadovoljstvo ob tem, ko so obiskali kulturni dogodek ali delavnico. Veliko je bilo klicev končnih uporabnikov, ki so si želeli nadaljevanje delavnice oziroma obiska novega dogodka.

Medtem ko so bile reakcije končnih uporabnikov zelo pozitivne, pa so imeli člani lokalnih partnerskih ekip in prostovoljci bolj mešane občutke. Po eni strani so se s projektom poistovetili in prepoznali njegove pozitivne učinke za končne uporabnike, prav tako pa so ga videli kot priložnost za razvoj ljubiteljske kulture. Vendar so bili po drugi strani nekateri med njimi razočarani nad slabim odzivom odločevalcev. To velja še posebej za primere, ko so želeli s programom nadaljevati, pa za to niso mogli pridobiti dodatnih sredstev.

Nizozemska

Domišljija je močno orodje za opolnomočenje ljudi, dvig njihovih pričakovanj in pridobivanje izkušenj. Delo kulturnih vodičev je imelo pozitiven učinek na skupine končnih uporabnikov in jim omogočilo nove načine sodelovanja v družbenem dogajanju.

Na Nizozemskem je diskusija o participativni družbi močna, kar je

“Kulturni vodiči so nas spomnili, kako pomembno je mreženje in sodelovanje z ranljivimi skupinami iz našega okolja. Od začetka projekta nenehno sodelujemo s temi skupinami, predvsem na področju likovne umetnosti. Ranljive skupine so se uspešno vključile v kulturne dogodke in treninge, kar je znak, da moramo z delom nadaljevati. Pomembno je, da svoje dejavnosti prenesemo tudi v druge kulturne institucije.”

Petra Paravan, kulturna vodička, Nova Gorica, Slovenija

Na naslednji strani:
Projekt Kulturni vodiči v Sloveniji

med drugim posledica vladnega umika iz določenih družbenih sfer, zmanjševanja proračuna in manjšanja vloge države pri zagotavljanju dobrobiti državljanov. Iz tega sledi, da morajo državljani sami reševati svoje težave, saj družba in vlada tega ne počneta več. Umetnost se je znašla na neprijazni preizkušnji, kjer se pod vprašaj postavlja njeno legitimnost ter pozitivne učinke in posledice, ki jih prinaša v družbo, prednost pa daje ekonomskih in finančnim vrednotam.

Število tistih iz ranljivih skupin, ki potrebujejo močno podporo za udejstvovanje v družbi, se večja, zato je treba vložiti dodatne napore v to, da te skupine ljudi ne bi izgubile vseh možnosti za enakopravno vključevanje. Način, na katerega smo ob izdatnem prispevku kulturnih vodičev delali v tem projektu, se zdi primeren način naslavljanja te potrebe. Odprto pa ostaja vprašanje metode, pri kateri se bo delo poklicnih umetnikov in kulturnih vodičev skozi nudenje medsebojne pomoči oplajajo, se krepilo in omogočilo optimalni izkupiček.

Dediščina projekta

Projekt je imel v številnih primerih dolgotrajne učinke na vse deležnike, od končnih uporabnikov, kulturnih vodičev, lokalnih partnerskih ekip in partnerskih organizacij pa do lokalnih skupnosti, v katerih so dejavnosti potekale.

Končni uporabniki

Na Danskem so otroci iz občin Halsnæs in Køge razvili umetniško zavest ter zavest o dediščini in delovanju kulturnih združenj. Njihovi stari starši so pridobili znanje o tem, v katerih kulturnih dejavnostih sodelujejo njihovi vnuki in vnukinje. Upanje obstaja, da bodo svojo pot nadaljevali skupaj.

V Združenem kraljestvu so končni uporabniki pridobili številne nove izkušnje, odprle so se jim priložnosti za družbeno interakcijo in širjenje obzorij. VA bo preko lokalnih partnerskih ekip še naprej ostala v stikih z uporabniki ter beležila participacijo in pozitivne učinke na dobrobit vpletenih.

V Sloveniji je večina končnih uporabnikov izkušnjo opisala kot pozitivno. Za številne med njimi je bilo izkušnja povsem nova in prvič so bili vključeni v ustvarjalni proces. Prihodnji projekti bodo lahko gradili na tem učinku, ki ga ima tovrstno udejstvovanje na osebno rast in dvig kakovosti življenja.

“Vprašanje prostovoljstva ni preprosto. Veliko dela v ljubiteljski umetnosti in kulturi je prostovoljnega, saj ga opravljajo ljudje, zavezani skupnosti. Pogosto tega dela ne imenujemo za prostovoljsko, ampak se nam zdi ekscentrično. Postati pa mora jasno, da ti ekscentriki delajo v dobro skupnosti.”

Član lokalne partnerske ekipe, Mindszentkállya, Madžarska

Nizozemski LKCA upa, da bodo entuziazem in opolnomočenje končnih uporabnikov prepoznale lokalne organizacije ter da bodo delale v smeri dviga možnosti za prihodnjo participacijo.

Na Madžarskem so ljudje v preteklosti festivale stare kulture razumeli kot privlačne dogodke, namenjene opazovanju. Zdaj, ko so se v njihovo izvedbo vključili, čutijo, da je to njihov dogodek, kar je dvignilo splošno raven zavesti in delovalno kohezivno na lokalno skupnost.

Kulturni vodiči - prostovoljci

V Združenem kraljestvu so se kulturni vodiči iz novih izkušenj veliko naučili in se navezali na svojo vlogo. VA in nekatere druge organizacije iz lokalnih partnerskih ekip so se zavezale k nadaljnji podpori prostovoljcem, da bi ti lahko raziskali nove možnosti delovanja v bolj sproščenem urniku. Nekateri kulturni vodiči so sami pripadniki ranljivih skupin in skozi projekt so povečali svojo dobrobit. Nekateri med njimi si želijo ustvariti kariero na področju skupnostne umetnosti in so v projektu prepoznali priložnost za zaposlitev.

V Sloveniji so se kulturni vodiči svojega dela lotili zelo zavzeto in aktivno, še posebej tisti, ki so že prej delali na področju kulture. Navdušenje nekaterih je bilo manjše – čutili so, da bi morali biti za svoje delo, ki ga opravljajo kot prostovoljci, plačani. Kljub temu pa je večina menila, da je projekt dober, saj prispeva k dvigu kakovosti življenja pripadnikov ranljivih skupin.

kulturni
vodič

Na Nizozemskem so bili odzivi kulturnih vodičev večinoma pozitivni. Neposreden stik s pripadniki ranljivih skupin, je pripomogel k dvigu njihove osveščenosti, prav tako pa so izkusili, da lahko umetnost opolnomoči in olajša povezovanje med ljudmi.

Na Madžarskem so ljudje ponosni na svoje prostovoljstvo, ki jim dviguje samozavest in občutek pripadnosti skupnosti. Morda se bodo v prihodnje lažje vključili v kulturne in umetniške dejavnosti.

Na Danskem bodo člani 16 kulturnih združenj iz občin Halsnæs in Køge (približno 50 ljudi) v prihodnje gotovo pozornejši na vpliv, ki ga imajo njihove dejavnosti na otroke in družbo. Želeli bi si, da bi bili tudi bolj odprti za skupno delo.

Člani lokalnih partnerskih ekip oziroma organizacij

V Sloveniji so se lokalne organizacije in menedžerji v projektu prepoznali. Videli so ga kot priložnost za pridobitev novega občinstva in prostovoljcev, ki bi jim pomagali pri njihovem delu, prav tako pa za povečanje vidnosti in prepoznavanje družbenega pomena ljubiteljske kulture. Včasih so se morali spopadati z ovirami, na primer s pomanjkanjem razumevanja lokalnih oblasti, kar še posebej velja v primerih, ko so poskušali pridobiti dodatna sredstva za nadaljevanje programa. O zapuščini tega še ne moremo govoriti.

Na Nizozemskem so se lokalne organizacije in menedžerji naučili povezovanja z novimi lokalnimi partnerji, pa tudi, da jim lahko spodbujanje prostovoljstva pomaga pri lastnem preživetju. Močna

Na sosednji strani:
Kulturna vodička,
Slovenija

ekipa prostovoljcev namreč vzbudi zanimanje in povečuje vpletenost organizacije v družbo.

Bilateralni študijski obisk na Madžarskem je prispeval k ugledu in pomenu lokalnih ljubiteljskih kulturnih in umetniških dejavnosti v očeh lokalnih partnerskih ekip. Izkušnje iz obiska se bodo prenesle v prihodnje izvedbe projekta.

Na Danskem se bosta občini Halsnæs in Køge, njuni kulturni sveti ter šolski in kulturni oddelki, lokalna kulturna združenja, šole, ravnatelj, učitelji ter mediji in lokalne televizije bolj zavedali možnosti, ki jih odpira vključitev kulturnih in dejavnosti s področja dediščine v občinske načrte. Prav tako se je dvignilo zavedanje o pomenu, ki jih imajo za otroke in družbo dejavnosti kulturnih združenj.

V Združenem kraljestvu so občutki v nekaterih lokalnih partnerskih ekipah mešani, še posebej v Walesu, kjer je bil napredek počasnejši kot v Angliji. Kljub temu še naprej podpirajo idejo kulturnih vodičev, zato bo VA nadaljeval z idejo projekta. Delili bodo vire in si nudili vzajemno podporo pri delovanju prostovoljcev.

Partnerske organizacije

Nizozemski LKCA je prišel do spoznanja, da sta pri izvedbi projekta ključna časovna in lastniška dimenzija. Njegov pomemben del so prostovoljci, vendar se organizacije spopadajo z iskanjem primernih načinov uporabe njihovih znanj. Zaposleni pri LKCA so opravili veliko nadur: biti del tako velikega evropskega projekta je namreč

“Menim, da nas čaka še veliko dela s spreminjanjem miselnosti tistih, ki menijo, da ne morejo prispevati k umetnosti, ker naj bi imeli premalo izkušenj. Da bi organizacija uspela in delovala trajnostno, so potrebni različni ljudje z različnimi življenjskimi veščinami in profesionalnim znanjem.”

Član lokalne partnerske ekipe, Torfaen, Združeno Kraljestvo

izziv, pri katerem so pomembni dobro upravljanje, osredotočeno delo in sprejemanje odločitev v zgodnji fazi. Projekt ni uspešno nagovoril čisto vseh partnerjev in končnih uporabnikov, prav tako pa se pri LKCA zavedajo, da obstaja velika potreba po projektih, ki bi ciljali na migrantske delavce. Teh se bo treba lotiti drugače, kar pomeni, da so kulturni vodiči med drugim izzvali razmišljanje o izpeljavi prihodnjih projektov. In, nenazadnje, ponovno se je potrdilo, da sta umetnost in kultura povezovalna sila in da opolnomočujeta.

Danski KSD se še bolj zaveda pomena, ki ga lahko imajo dejavnosti kulturnih združenj za otroke in celotno družbo. Nadaljevali bodo z delom v šolah, hkrati pa model in idejo kulturnih vodičev uveljavili pri prihodnjem delu z ranljivimi skupinami.

Britanski VA se je naučil veliko o projektne upravljanju, še posebej, da je treba biti za izpeljavo projekta v takšnem časovnem okviru zelo dobro organiziran. Začetki projekta v Angliji so bili odlični, saj se je VA povezal s partnerji, s katerimi je že imel vzpostavljen odnos zaupanja; ti so tudi imeli dostop do prostovoljcev, ki so bili pripravljeni sodelovati, in ustreznih skupin končnih uporabnikov. Menedžment kulturnih vodičev so prenesli na vodilnega partnerja iz lokalne partnerske ekipe in tako sprostili svoje zmožnosti za delovanje. Po drugi strani je bila valižanska izvedba veliko manj definirana: VA je želel projekt izkoristiti za vzpostavljanje novih partnerstev in pridobivanje novih prostovoljcev, ki jim je bila prepuščena tudi izbira o načinu izvedbe projekta. Iz obeh pristopov in razlik med njimi so se naučili veliko, vseeno pa je bil učinek na končne uporabnike v Angliji večji.

Aprila 2015 je bila VA zaupana izvedba kulturnih vodičev v cardiffškem umetniškem centru, kjer si vodilni želijo, da bi se v njihove dejavnosti vključil večji del lokalnega prebivalstva. Tako je VA z znanjem, ki ga je pridobila med evropskim projektom, izpeljala ločen projekt, izvedbo kakršnega bi lahko v prihodnosti ob pomoči VA prevzele tudi druge kulturne organizacije.

Slovenski JSKD verjame, da so izvedeni projekti na posameznike vplivali pozitivno, saj so jim omogočili osebnostno rast in napredek, prav tako pa so vpleteni spoznali, da je njihov doprinos k družbi pomemben; to jim bo omogočilo kakovostnejše preživljanje časa, njihovim življenjem pa prineslo dodano vrednost. Prav tako imajo večje možnosti dostopa ranljivih skupin do kulturnih dobrin pozitiven učinek na družbeno kohezijo, spodbujajo medkulturni dialog in sprejemanje drugačnosti.

Primarna naloga JSKD je skrb za ljubiteljsko kulturo v Sloveniji. Projekt je pomagal pri razbijanju stereotipov o družbeni vlogi ljubiteljstva in naravi kulturne ustvarjalnosti. Pokazal je na družbeno pomembnost dejavnosti, ki niso namenjene le ozkemu krogu zainteresirane javnosti in umetnikom. Udeleženci projekta so se naučili novih veščin, se seznanili z dobrimi praksami iz drugih držav in vzpostavili stike z institucijami ter ostalimi dejavnimi v projektu.

Dejstvo je, da se pripadniki ranljivih skupin redkeje vključujejo v družbeno življenje, zato sta njihova samozavest in samozaupanje slabša. Posledično se še bolj zaprejo vase. Ta negativna spirala po eni strani vpliva na kakovost njihovega (družbenega) življenja, po drugi pa zmanjšuje njihove kompetence in ekonomske potencial.

“Projekt je ojačal pozitivno mišljenje, ki sem ga imel o prostovoljstvu, in naši organizaciji omogočil povečanje števila prostovoljcev, ki so nam pomagali pri našem delu. Krasno je imeti možnost slišati odzive in nasvete prostovoljcev, ki jih pri našem delu cenimo kot »kritiške prijatelje«.

Član lokalne partnerske ekipe, Medway, Združeno Kraljestvo

Udeleženci projekta Kulturni vodiči so se naučili veliko. Ko so pomagali pri izvedbi ali celo soustvarili kulturni dogodek, so se priučili novih veščin in pridobili kompetence, njihovo delo je bilo pripoznano, postali so samozavestnejši, začeli so se zavedati prepletene strukture sodobne družbe in pomembnosti prispevka vsakega posameznika.

Česa smo se naučili?

Pet pilotnih izvedb je generiralo veliko novega znanja o upravljanju tovrstnih projektov. V naslednjem razdelku so podani nekateri primeri dobrih praks. Morda bo to znanje koristilo evropskim organizacijam, ki bi rade razvile svoje projekte kulturnih vodičev.

Splošni pozitivni vidiki

- Projekt je bil deležen precejšnje medijske pozornosti, saj gre za nov pristop, deloma pa tudi zato, ker je del projekta potekal v manj razvitem delu Goriške (Slovenija).
- Prostovoljci in lokalne partnerske ekipe so dobile vpogled v delovanje področij, ki sicer niso v domeni kulture (Slovenija).
- Udeležba in rezultati so bili dobri v vseh primerih, v katerih so imele vodje vpletenih organizacij pozitiven odnos do kulture in ustvarjalnosti (Slovenija).
- Organizacije, ki so že predhodno delale s prostovoljci (zdravstvenoskrbstvene organizacije in muzeji), so projekt

razumele kot priložnost za dvig kvalitete prostovoljskega dela in iskanje novih ciljnih skupin (Nizozemska).

- Izvedba projekta v skupini ljudi s težavami v duševnem zdravju je pokazala, kako pomembne so spodbude. Ideja predstavitve njihovih umetniških del na festivalu je delovala kot močna motivacija (Nizozemska).
- Odločitev, da se v projektu osredotočimo na otroke in mladostnike ter jih seznanimo s polji umetnosti in dediščine, je sovpadla z vpeljavo nove šolske reforme. Eden od ciljev le-te je močnejše sodelovanje med šolami in lokalnimi skupnostmi, med drugim z združenji s področja ljubiteljske umetnosti in kulture, v katera so vključeni prostovoljci (Danska).

Možne splošne izboljšave

- Časovni okvir projekta je bil precej omejen, zato predlagamo načrtovanje daljšega projekta (Združeno Kraljestvo).
- Angažiranje prostovoljcev za povsem novo nalogo, kar je naloga kulturnih menedžerjev, je zahtevno in dolgotrajno. V nekaterih primerih je bilo preveč oklevanja in preizpraševanja metodologije, namesto da bi se osredotočili na načrtovanje, nadzorovanje in podporo menedžerjem v njihovem iskanju lokalnih mrež in partnerjev. Sočasno bi bilo bolje, če bi se pri LKCA osredotočili na manjše število projektov. Namesto šest bi bila dovolj dva ali trije, ki bi bili bolj podprti in deležni večje spodbude (Nizozemska).
- Dodatno spodbudo bi pomenila tudi izmenjava izkušenj med različnimi lokacijami izvedbe v različnih fazah projekta. To bi pomagalo tako prostovoljcem kot lokalnim upravljskim ekipam

“Smo šele na začetku, a menim, da bomo v prihodnosti pripravljeni na sprejem več in različnih pripadnikov ranljivih skupin.”

**Kulturna vodička,
Drenthe, Nizozemska**

- (Nizozemska).
- Glavni namen projekta je bila obogatitev umetniške in kulturne vsebine skupnostnih tradicij. Že desetletja sledimo padcu kakovosti kulturnega in umetniškega izraza, kar je močno povezano s potrošniškim načinom življenja. Da bi kulturnim praksam hkrati povrnili kakovost in razširili krog tistih, ki v njih sodelujejo, je nemogoče, še posebej med populacijo z nižjo izobrazbeno strukturo. To le večleten proces (Madžarska).
 - Ključnim osebam bi morali zagotoviti več informacij o povezavi med ranljivimi skupinami in umetnostjo oziroma kulturo, prav tako pa o koristih, ki jih umetnost in kultura dajeta družbi (Madžarska).
 - Med udeleženci moramo vzbuditi pozitivna pričakovanja (Danska).
 - Zaradi velikega števila lokalnih skupin je bilo veliko dela vloženega v koordinacijo in svetovanje v zvezi s pripravo programov. Bolje bi se bilo osredotočiti na manjše število projektov (na tri ali štiri namesto na sedem) (Slovenija).
 - Lokalne skupine so prihajale iz treh različnih regij (Goriška, Štajerska in Osrednja Slovenija), zaradi česar je bila koordinacija projekta še zahtevnejša. V prihodnosti predlagamo izvedbo v eni regiji, kar bi omogočilo boljše sodelovanje znotraj in med lokalnimi partnerskimi ekipami. Prav tako bi spodbudilo ekipe k vzajemni pomoči (Slovenija).
 - Program Kulturnih vodičev bi moral biti bolj izpostavljen in predstavljen kot priložnost za lokalne skupnosti (Slovenija).
 - Številni organizatorji bi potrebovali več podpore in pomoči pri predstavitvi programa odločevalcem, da bi jih ti pripoznali in ponudili finančno podporo, kar bi zagotavljajo večjo trajnost projekta (Slovenija).

Pozitivni vidiki dela lokalnih partnerskih ekip

- Večino izpeljanih projektov je ciljna publika sprejela dobro, organizatorji in prostovoljci pa so se s projektom poistovetili. To je vsekakor posledica timskega dela, iniciativnosti in zavezanosti vsakega od partnerjev v procesu načrtovanja in izvedbe (Slovenija).
- JSKD je obiskala vse lokalne ekipe, da bi skupaj oblikovali kar najboljši program dela za vsako ekipo posebej. Poleg tega se je udeležila kar nekaj sestankov z lokalnimi odločevalci (Slovenija).
- Ekipe so imele na voljo informacije in splošno vodenje projekta, prav tako pa je JSKD poskrbel za odnose z mediji in tako motiviral in promoviral delo lokalnih ekip (Slovenija).
- Številni člani lokalnih partnerskih ekip so delo s prostovoljci prepoznali kot priložnost za vzpostavitev stika z novimi občinstvi (Slovenija).
- Delo v majhnih skupinah je pomenilo veliko fleksibilnost in prilagodljivost (Združeno Kraljestvo).
- Med lokalnimi sestanki in diskusijami se je izkristaliziralo, kdo so najdejavnejši člani ekip, ki so tudi pripravljeni največ prispevati (Madžarska).
- Srečanja lokalnih partnerskih ekip so omogočila združevanje virov, članom ekipa pa nudenje medsebojne podpore prek deljenja informacij (Združeno Kraljestvo).
- Udeleženci projekta so si lahko izmenjevali izkušnje in mnenja ter skupaj oblikovali predloge (Madžarska).
- Lokalni kulturni sveti so bili zelo zavzeti za sodelovanje v

“ Če bi lahko [s projektnim izvajalcem] delali dlje, bi lahko dosegli večji krog novih prostovoljcev in poiskali učinkovite načine za deljenje virov in moči prostovoljcev ... ”

Članica lokalne partnerske ekipe, Medway, Združeno Kraljestvo

lokalnih partnerskih ekipah in so veliko dela opravili sami. To jim je dalo občutek, da je projekt njihov (Danska).

- Delo je precej olajšalo dejstvo, da so kulturni svèti in njihova sestrška združenja obstajala že prej (Danska).
- Pomembno je bilo, da so lokalni kulturni svèti tudi sami organizirali pilotne seminarje ter svoja članska združenja vabili na sestanke, na katerih so jih seznanili z napredovanjem projekta (Danska).
- Prav tako pomembno je bilo, da so lokalni kulturni svèti stopili v stik s šolami in se z njimi dogovorili za vse potrebno (Danska).
- Vključitev umetnikov v projekt je dala jasno in realno predstavo o tem, kako navdihujoča in spodbudna je lahko umetnost (Nizozemska).
- Interni sestanki so služili kot inspiracija za vzajemno učenje in deljenje izkušenj, menedžerjem pa je dala vpogled v njihove naloge (Nizozemska).
- LKCA se je pogosto priključila projektom in internim sestankom, da bi spodbudila ekipe, odgovarjala na vprašanja, pomagala menedžerjem in predala informacije o napredku projekta na evropski ravni (Nizozemska).

Možne izboljšave pri delu lokalnih partnerskih ekip

- Lokalnim partnerskim ekipam je treba posvetiti več časa in nuditi izdatnejšo podporo pri vzpostavljanju novih lokalnih mrež, v katerih so kulturne, socialne in prostovoljske organizacije. Lokalni partnerji se morajo priučiti veščin, ki so

- potrebne za delovanje teh mrež (Slovenija).
- Zelo pomembno je, da vpleteni čutijo, da je projekt njihov, in več poudarka bi moralo biti na vzpostavitvi tega občutka. Tako se tudi razvije skupno zanimanje za projekt in občutek odgovornosti do njega (Slovenija).
 - Zasnova in metodologija projekta bi morala bit določena v zgodnejši fazi, da bi se lahko lokalni partnerji bolj posvetili konkretnemu programu, ki bi ga tudi lažje predstavili ostalim partnerjem (Slovenija).
 - Kulturni organizatorji bi morali projekt Kulturni vodiči prepoznati kot priložnost za ljubiteljsko kulturo (Slovenija).
 - Očrt vsake naloge bi moral biti pripravljen skrbneje, urnik sestankov pa določen natančneje (Slovenija).
 - Včasih je prišlo do pomanjkanja komunikacije med različnimi organizacijami; posledično so imele različna pričakovanja glede programa in končnega rezultata (Slovenija).
 - Na začetku so nekateri člani lokalnih partnerskih ekip projekt videli kot dodatno obremenitev, nekaj, kar morajo početi poleg svojega običajnega dela (Slovenija).
 - Pomembna je vključitev ključnih oseb iz nekega okolja, ki so pred tem že uspešno sodelovale z lokalnimi ekipami (Madžarska).
 - V neformalnih pogovorih bi morali oblikovati strukturirane in sistematične načrte, ki bi vključevali tudi pričakovane rezultate (Madžarska).
 - V fazi načrtovanja je treba jasno ločiti med organizacijskimi vprašanji in vprašanji, vezanimi na kulturo in umetnost (Madžarska).
 - Lokalne partnerske ekipe so projekt Kulturni vodiči podpirale in so načeloma želele sodelovati v njem, vendar so se vpleteni

“ Menim, da sem pridobil na samozavesti; počutim se bolj sposobnega za upravljanje z več dejavnostmi. ”

Kulturni vodič, Sveta Helena, Združeno Kraljestvo

nenehno soočali s problemom usklajevanja: za redne sestanke se je bilo težko dogovoriti, saj člani skupin niso imeli časa na pretek. Posledično se je le nekajkrat zgodilo, da so bili na sestankih lokalnih partnerskih ekip prisotni vsi njihovi člani, zato je bilo veliko dela opravljenega preko elektronske pošte (Združeno Kraljestvo).

- Vsi člani lokalnih partnerskih ekip so imeli obveznosti znotraj svojih lastnih organizacij, zato nekateri načrtovani dogodki niso bili izvedeni (Združeno Kraljestvo).
- Večina organizacij, ki so imele predstavnike v lokalnih partnerskih ekipah, so v obdobju tranzicije; kulturni sektor na Nizozemskem se namreč sooča z velikimi spremembami. Sodelovanje s kulturnimi vodiči bi lahko olajšalo pretrese ob rezih v proračun, s katerimi se morajo spopadati posamezne organizacije, vendar pa niso vse predvidele, da bodo morale v pomoč kulturnim vodičem vložiti dodaten čas. Pomagalo bi, če bi za vsako sodelujočo organizacijo jasneje ocenili čas, ki ga bo morala posvetiti kulturnim vodičem, in jasneje razdelili naloge, ki jih bo morala opraviti. To je nehvaležno delo, saj je težko predvideti interne probleme, s katerim se oziroma se bo soočala neka organizacija (Nizozemska).
- Pri LKCA bi lahko bili bolj vztrajni pri iskanju partnerske organizacije, ki dela z migranti (Nizozemska).
- Naloge in zadolžitve menedžerjev in prostovoljcev bi morali jasneje določiti že ob začetku. Šele v kasnejših fazah se je pokazalo, da nekateri ne vedo natančno, kako naj bi projekt potekal (Nizozemska).
- Lokalne partnerske ekipe bi morale biti bolje informirane o procesu uvajanja kulturnih vodičev in o fazi evalvacije (Danska).

Pozitivni vidiki pridobivanja kulturnih vodičev - prostovoljcev

- Veliko lažje je bilo delati s partnerji, ki so že imeli bazo prostovoljcev, iz katere so lahko pridobili kulturne vodiče (Združeno Kraljestvo).
- Kot dobra praksa se je pokazalo oblikovanje priročnika za uvajanje kulturnih vodičev-prostovoljcev (Združeno Kraljestvo).
- V priročniku za prostovoljce so bila naslovljena vprašanja zdravstvenih tveganj in varnosti, hkrati pa je bila v sklopu uvajanja kulturnih vodičev opravljena tudi osnovna ocena tveganja in preverjena varnost delovnega okolja. Kulturni vodiči so dobili tudi elektronske naslove in mobilne številke tistih, na katere so se lahko zaupno obrnili. Del uvajalnega programa je bilo tudi poizvedovanje pri kulturnih vodičih, če imajo kakšne posebne potrebe oziroma težave, pri katerih bi potrebovali podporo (Združeno Kraljestvo).
- Vlogo in identiteto kulturnega vodiča so krepile natisnjene majice in trakovi s projektnim logotipom (Združeno Kraljestvo).
- K učinkovitosti pridobivanja prostovoljcev je pripomogel izbor partnerjev, ki so že imeli izkušnje na tem področju (Nizozemska).
- Organizacije in prostovoljce je k sodelovanju spodbudila razširitev informacije o projektu po vsej državi. Dodatno spodbudo je predstavljalo dejstvo, da je šlo za evropski projekt (Nizozemska).
- V nekaterih primerih so kulturni organizatorji že prej delali s prostovoljci, kar je stvari nekoliko olajšalo (Slovenija).
- Demokratično je bila sprejeta odločitev, da bodo članska

združenja lokalnih kulturnih svetov v projektu sodelovala kot bazen za kulturne vodiče. To je omogočilo močnejši občutek pripadnosti projektu (Danska).

Možne izboljšave pri pridobivanju kulturnih vodičev - prostovoljcev

“Projekt je pripomogel izgraditi trdnejše vezi med organizacijami udeleženkami.

”

Član lokalne partnerske ekipe, Medway, Združeno Kraljestvo

- Bodite pripravljeni na počasen odziv, če se pridobivanja prostovoljcev lotevate preko javnih občil. Koncept kulturnih vodičev je namreč težko povzeti v preprosto reklamno sporočilo (Združeno Kraljestvo).
- Prostovoljce bi morali bolje obvestiti o njihovih nalogah in odgovornostih (Nizozemska).
- Poseben status kulturnih vodičev napram ostalim prostovoljcem bi moral biti bolj poudarjen (Nizozemska).
- Sam selekcijski postopek (morda v obliki razgovora za službo) in morebitni podpis pogodbe lahko pomagata vzpostaviti boljše in dolgotrajnejše sodelovanje (Nizozemska).
- Ekipa štirih do šestih prostovoljcev namesto enega deluje navdihujoče in spodbudno, prav tako pa olajša soočanje organizatorjev z morebitnim odhodom prostovoljcev, ki dobijo službo (Nizozemska).
- V vsaki lokalni partnerski ekipi bi morale biti več prostovoljcev, da bi se s tem izognili težavam z udejanjanjem programa v primeru, ko prostovoljec iz različnih vzrokov ne more več sodelovati v projektu (Slovenija).
- Skoraj vsi v projektu udeleženi prostovoljci so bili mladi, bodisi študentje bodisi mladi nezaposleni. Tako se je v nekaterih

primerih zgodilo, da so morali zaradi študijskih obveznosti, preselitve ali ponudbe za službo sodelovanje prekiniti (Slovenija).

- Koristno bi bilo, če bi imeli več časa za orisovanje projekta in vloge kulturnih vodičev (Danska).
- Pomembna je pripravljenost na morebitno visoko število kulturnih vodičev. Lahko se zgodi, da se vsi ne udeležijo pripravljanih sestankov in da niti ne boste poznali njihovih imen (Danska).
- Krog izkušenih prostovoljcev se lahko razširi z vključevanjem novih ciljnih skupin (npr. mladine). Mladi se sicer udeležujejo festivalov stare kulture, vendar le kot sorodniki tistih, ki v prireditvi sodelujejo. Večina sodelujočih je srednjih let ali starejših (Madžarska).
- Večje udeležbe bi se lahko nadejali, če bi naznanili tekmovanje in nagrado za najboljšega prostovoljca (Madžarska).
- Skupnostne vire bi lahko porabili za narodne noše za prostovoljce, dogodek pa bi morali fotografirati (Madžarska).

“Zdaj bolje razumem kulturo, saj sem v njej aktivno sodeloval.”

**Otrok, Halsnæs,
Danska**

Pozitivni vidiki pilotnega seminarja in ostalih treningov

- Na pilotnem seminarju se je ustvaril skupinski duh, člani lokalnih partnerskih ekip in prostovoljci so se dodobra spoznali in se pripoznali v projektu (Slovenija).
- Vtisi udeležencev in zaključki pilotnega seminarja so bili dobri. Zadnji del seminarja je bil posvečen načrtovanju projektnih dejavnosti, ki so se v lokalnih okoljih začele jeseni. JSKD je za

deljenje informacij ustvaril skupino na spletnem družbenem omrežju Facebook (Slovenija).

- Pilotni seminar je bil sprejet z velikim navdušenjem. Udeleženci so dobili podporo in se seznanili z možnostmi, ki jih odpira projekt, prav tako pa so se začeli bolj zavedati moči in potencialnega vpliva umetnosti in kulture na življenje pripadnikov ranljivih skupin (Nizozemska).
- Seminar je bil ključen za nadaljnje delo, saj smo se na njem spoznali in se pogovorili o prihodnjem sodelovanju (Danska).
- Ljudje s skupnimi interesi so dobili priložnost, da delijo izkušnje in drug drugemu predstavijo zanimiva spoznanja iz svojih področij; to je bil tudi ključ do uspeha seminarja. Predlagane so bile številne zanimive in pomembne ideje, povezane s ponovno uvedbo določenih elementov na festivale stare glasbe, npr. posvečenje tradicionalnega vinskega zvona (Madžarska).
- Udeleženci seminarja so bili navdušeni, zavzeti in visoko motivirani. Ponovno se je vzpostavila zavest o lokalni kulturi ter pričanje, da se mora le-ta razširiti (Madžarska).
- Odkrili smo etnografske zaklade iz prejšnjih desetletij in stopili v stik s strokovnjaki, ki so pomagali pri avtentični predstavitvi izvorov stoletja trajajočih tradicij, ki so prisotne v regiji (Madžarska).

Možne izboljšave pilotnih seminarjev in ostalih treningov

- Udeleženci bi morali imeti več informacij o projektu, da bi lahko prišli na seminar bolj pripravljeni in na njem sodelovali z lastnimi idejami (Slovenija).
- Vsebina seminarja bi morala biti omejena na načrtovanje programa, primernega za specifična lokalna okolja, iz katerih so prihajali udeleženci. Kulturnim vodičem bi moralo biti ponujene več pomoči pri iskanju lokalnih partnerjev (Slovenija).
- Premalo časa na seminarju, pa tudi kasneje, je bilo posvečenega obrazložitvi, kaj so naloge kulturnih vodičev, zato so bili rezultati izvedenih projektov različni, tako v smislu kakovosti kot tudi metodologije (Slovenija).
- Vodje in prostovoljci bi morali biti bolje seznanjeni z rezultati seminarja (Nizozemska).
- Seminar je namesto treh trajal le en dan, saj se udeleženi niso mogli časovno uskladiti. Namesto tega je KSD organiziral več sestankov (Danska).

Pozitivni vidiki menedžmenta in podpore kulturnim vodičem - prostovoljcem

- Če je del lokalne partnerske ekipe tudi zaupanja vredna organizacija, ki prevzame menedžment kulturnih vodičev, to, po izkušnjah VA, pripomore k zmanjšanju bremena. Po drugi strani pa so se tisti kulturni vodiči, pri katerih je menedžment

prevzela VA, veliko bolj vključili v samo organizacijo, kar bo le-tej koristilo v prihodnosti (Združeno Kraljestvo).

- Kulturni organizatorji bi se morali bolj zavedati, da bodo prostovoljci morda potrebovali nekoliko več podpore pri izvedbi naloge (Slovenija).
- Lokalni kulturni sveti (lokalne partnerske ekipe) so bili s kulturnimi vodiči v nenehnem stiku, pogosto so imeli tudi sestanke, vendar so imeli kulturni vodiči pri svojem delu visoko stopnjo avtonomnosti (Danska).

Možne izboljšave upravljanja in podpore kulturnim vodičem - prostovoljcem

“ Menim, da bi morali v prihodnosti imeti več programov za ranljive skupine, da bi se lahko te bolj vključile v našo družbo. To bi bilo krasno!

**Kulturna vodička,
Drenthe, Nizozemska**

- Vloga prostovoljca bi morala biti jasneje definirana, da ne bi kulturni organizatorji prevzemali njihovih nalog (Slovenija).
- Delo kulturnih vodičev je bilo preveč odvisno od podpore menedžerjev, kar je zaskrbljujoče. Če bi menedžerji redneje vzdrževali neposredne stike s kulturnimi vodiči med njihovim delom s končnimi uporabniki, bi tako proces kot doseganje rezultatov potekala hitreje. V nekaterih primerih je bila zavzetost prostovoljcev večja kot tista kulturnih menedžerjev; ti so se bolj vključili šele takrat, ko so izkusili rezultate, ki so jih dosegli prostovoljci (Nizozemska).
- Vzpostaviti bi morali jasnejši sistem odgovornosti in razporeditve nalog za kulturne vodiče (Nizozemska).
- Natančneje bi morali slediti in bolje podpirati pilotno delo. Redneje bi se morali tudi obveščati o napredku; včasih se je zgodilo, da je med dvema stikoma minil mesec dni (Nizozemska).

- Zavedajte se možnosti, da bodo morali nekateri kulturni vodiči, ki so postali prostovoljci zato, ker so bili nezaposleni in imeli dovolj prostega časa, nepričakovano in nenadoma prekiniti z delom, če bodo dobili službo (Združeno Kraljestvo).
- Načrtujte priložnosti za krepitev odnosov v novih skupinah kulturnih vodičev skozi druženja izven sestankov (Združeno Kraljestvo).
- Zavedajte se, da zavzetost prostovoljcev včasih ni dovolj za realizacijo dogovorjenega. V tem primeru je neizogibno angažiranje plačanih profesionalcev in strokovnjakov (Madžarska).
- Včasih bi morale državne partnerske organizacije vedeti več o kulturnih vodičih in bolj spoštovati njihovo delo (Danska).

“Zdaj se zavedam, da je občinstvu težko približati določene kulturne dejavnosti iz našega okolja.”

**Kulturni vodič, Torfaen,
Združeno Kraljestvo**

Pozitivni vidiki pri doseganju končnih uporabnikov

- V veliko pomoč je, če so del lokalne partnerske ekipe tudi predstavniki iz organizacij ranljivih skupin. Kulturni vodiči se tako lažje povežejo s skupinami končnih uporabnikov (Združeno Kraljestvo).
- JSKD je imela dostop do prostovoljcev, ki so že bili vključeni v različne (socialne) programe in so že poznali svoje končne uporabnike (Slovenija).
- Povsem nove skupine končnih uporabnikov so bile vesele pozornosti, ki se jim jo je posvečalo. Odzivi so bili dobri tudi tam, kjer je lokalna ekipa tesno sodelovala s končnimi uporabniki in jim s tem dajala občutek, da delajo skupaj in da

- potrebujejo drug drugega (Slovenija).
- Stopiti v stik z otroki je bilo relativno preprosto, saj so pri tem posredovale šole in učitelji (Danska).
 - Otroci so se z zanimanjem posvetili nečemu povsem drugačnemu od običajnih šolskih dejavnosti: povezovanju šolskega učnega procesa s skupnostnimi umetniškimi in kulturimi dejavnostmi (Danska).
 - V pripravljanje dogodka so se vključili tudi ljudje, ki tega sicer niso vajeni, in sicer so sami zbirali in ponudili predmete, ki jih je bilo kasneje mogoče videti na razstavi. O tem so poročali tudi mediji, kar je k sodelovanju pritegnilo še več ljudi (Madžarska).
 - Običajno se je informacija o datumu in programu festivala stare kulture širila od ust do ust. Tokrat so bila narejena privlačna vabila, ki so dvignila ugled dogodka in na katerih so bile potrebne informacije (Madžarska).

Možne izboljšave pri doseganju končnih uporabnikov

- Projekt Kulturni vodiči si prizadeva za prožnost pri nujenju podpore ljudem pri sodelovanju v ustvarjalnih kulturnih dejavnostih, in sicer na podlagi njihovih individualnih zanimanj. Realnost je takšna, da je precej verjetneje, da se bodo v projekt vključili tisti, ki so predhodno obiskali določen dogodek. Individualni načrt za vsakega končnega uporabnika je tako lahko narejen šele po tem, ko se ta že vključi v projekt in ko ga kulturni vodiči poznajo dovolj dobro, da vedo, kaj jih zanima in

kakšno podporo potrebujejo (Združeno Kraljestvo).

- Do številnih potencialnih končnih uporabnikov je treba pristopiti počasi in nežno. To vključuje preizkušanje različnih ustvarjalnih kulturnih dejavnosti, ustvarjanje prijetnega ozračja za pogovore o ideji udeležbe, med katerimi se uporabniki počutijo samozavestno, in priložnosti za spoznavanje posameznih kulturnih vodičev (Združeno Kraljestvo).
- Prej se bodo v dejavnosti vključili tisti končni uporabniki, s katerimi se je v stik stopilo prek osebnih kontaktov (npr. prek skupin, v katerih so že bili dejavni), kot tisti, ki se jih je poskušalo doseči prek plakatov in letakov (Združeno Kraljestvo).
- Programi bi morali biti zastavljeni jasno in preprosto ter prilagojeni posamezni ciljni skupini (Slovenija).
- Komunikacija med končnimi uporabniki, prostovoljci in kulturnimi organizatorji bi morala biti, da bi zadovoljili potrebe končnih uporabnikov, boljša (Slovenija).
- Ene ciljne skupine (uporabnikov trenutno prepovedanih substanc) v projekt nismo uspeli vključiti, saj kljub njihovem interesu, nismo znali doseči ustreznega dogovora (Slovenija).
- Osamljeni starostniki so precej težavna ciljna skupina. Osamljeni so prav zato, ker niso dejavni v okolju, v katerega bi redno vstopali tudi drugi (Nizozemska).
- Otrokom bi morali pustiti, da nekatere dejavnosti izberejo sami (Danska).

Pozitivni vidiki poteka projektnih dejavnosti

“Kulturni vodič je delal zelo zavzeto, zato smo bili takšni tudi mi.”

Otrok, Køge, Danska

- Za ogled nekaterih dogodkov so se naredile dolge vrste (Nizozemska).
- Dobro je delovalo, če so ponudniki kulturnih vsebin in kulturni vodiči prihajali iz istih združenj (Danska).
- Priprava dogodka, ki se ga lahko udeleži širše občinstvo, prinaša očitne koristi. Ljudje smo po naravi radovedni in ko zasledimo dogodek, si želimo dobiti informacije o njem. Večja je torej verjetnost, da bodo posamezniki stopili v stik s kulturnim vodičem na takšnem dogodku kot pa po tem, ko so prejeli letak oziroma videli plakat. Dejstvo, da lahko ljudje dogodek vidijo, olajša pojasnjevanje koristi projekta; nemuden stik in spoznavanje s kulturnimi vodiči jih opogumi pri vzpostavljanju stika v prihodnje (Združeno Kraljestvo).
- Za večino udeležencev je bila izkušnja nova, sprejeli so jo pozitivno. Veliko skupin je izrazilo željo po vnovičnem obisku kulturnega dogodka oziroma delavnice (Slovenija).
- Štirje od šestih projektov se bodo nadaljevali tudi v prihodnosti. Lokalne ekipe so se naučile ustvariti navdihujoče ozračje in motivirati končne uporabnike. Nadaljevalo se bo obiskovanje razstav in folklornih dogodkov za etnične manjšine, dnevni center za mlade iz socialno šibkih družin pa bo gledališke, plesne in filmske delavnice vključil v njihov redni program (Slovenija).
- Še posebej uspešne so bile lokalne ekipe, ki so organizirale gledališke, plesne in filmske delavnice za potomce migrantov (Cona Fužine), gledališke delavnice za otroke s posebnimi

potrebami (ZKD Grosuplje) in likovne delavnice za slepe (Tolmin). Njihova metoda jim namreč omogoča dolgotrajno sodelovanje s ciljnim skupinami (Slovenija).

Možne izboljšave pri poteku projektnih dejavnosti

- Vsaka od lokalnih partnerskih ekip je sama izbrala dejavnosti in skupino končnih uporabnikov, zato je bilo precej težko določiti skupno metodologijo in način izvedbe posamezne dejavnosti. V prihodnje bi se bilo dobro vsebinsko omejiti in doseči dogovor o načinu izvedbe (Slovenija).

Možne izboljšave evalvacije

- Metodologija in način merjenja vpliva bi morala biti jasnejša (Slovenija).
- Merili bi lahko čas, ki so ga v projekt vložili menedžerji, prostovoljci in udeleženci (Nizozemska).
- Lahko bi opredelili lokalno infrastrukturo in pripravili zemljevid organizacij, ki so v projektu sodelovale na začetku in na koncu (Nizozemska).
- Dobro bi bilo, da bi pred dogodkom izvedli anketo, s katero bi merili pričakovanja (Madžarska).
- Če so končni uporabniki otroci, je namesto priprave vprašalnikov, iz katerih je težko razbrati informacije, pametneje izvesti intervjuje (Danska).

Sklepi

Madžarska

Kljub široki paleti različnih pristopov k projektu smo prepoznali naše skupno poslanstvo in njegovo pomembnost. Drug od drugega smo se naučili ogromno. Zavedamo se, da smo šele na začetku poti, ki vodi v udeležnost širokih segmentov družbe v radostno življenje, ki ga nudita umetnost in kultura.

Kuturni vodiči so primarno namenjeni tistim, ki se zaradi svoje socialne situacije oziroma večje ranljivosti prej in lažje izgubijo v puščavi ali pragozdu. Kot sta se izrazila ugledni madžarski učitelj glasbe in skladatelj Zoltán Kodály ter francoski pisatelj Albert Camus:

»Človek ne more živeti brez glasbe. Tudi čez puščavo je pot. Toda /.../ nikomur ne privoščimo, da bi življenjsko pot prehodil čez puščavo, če jo lahko čez cvetoče vrtove.« (Kodály)

»Brez kulture in relativne svobode, ki jo predpostavlja, ni niti najpopolnejša družba nič drugega kot pragozd. Zato je vsaka pristna stvaritev dar sami prihodnosti.« (Camus)

Njunim nasvetom bomo sledili tudi v našem prihodnjem sodelovanju.

Združeno Kraljestvo

Ko se je britanski partner odločil, da bo spodbujal udeležbo v ustvarjalnih kulturnih dejavnostih, se je osredotočil na delo s prostovoljci. Vendar je do tega projekta sodeloval le s prostovoljci iz ljubiteljskih in obrtniških skupin ter na dogodkih in festivalih, ki se jih udeležujejo ljubitelji. V zadnjih nekaj letih so se v skladu z nacionalno kulturno politiko zavestno trudili, da bi se pogosteje in bolje povezali s tistimi deli občinstev, ki se zaradi različnih preprek ne udeležujejo na področju kulture, vendar bi jim, če bi bile te prepreke odstranjene, takšne dejavnosti koristile.

Do projekta Kulturni vodiči niso bili povsem prepričani, kako naj svoje izkušnje pri delu s prostovoljskim sektorjem pretopijo v spodbujanje vključenosti v kulturne dejavnosti med izključene pripadnike ranljivih skupin. Poskusili so jih opogumiti, da bi sami postali prostovoljci, kar pa je bil za tiste, ki v kulturi do takrat niso bili dejavni, prevelik preskok. Kulturni vodiči so bili čudovit način za približevanje kulturnega udejstvovanja tistim, ki do takrat v kulturi niso participirali. Prostovoljci so se na individualni ravni posvetili posameznikom iz ranljivih skupin; z veliko mero občutka so skupaj z njimi poiskali preproste in izvedljive načine za premagovanje fizičnih, socialnih in psiholoških preprek za kulturno udejstvovanje.

VA je že pridobila dodatna sredstva za projekt Kulturni vodiči v Cardiffu, ki ga bo izvajala v sodelovanju z lokalnim prireditvenim prostorom. Še naprej bodo podpirali prostovoljce iz štirih področij,

v katerih so projekt izvajali pilotno, prav tako pa se bodo potegovali za regionalno financiranje in iskali nove partnerje. Če bo podpora prava, je povsem mogoče, da bo model kulturnih vodičev v prihodnjih letih postal eden od temeljev njihovega dela.

Nizozemska

Vključenost prostovoljcev na področjih umetnosti in kulture, v zdravstvenem in skrbstvenem sektorju, pri športnih dejavnostih in oblikovanju življenjskega prostora, postaja vse pomembnejša. Nizozemska vlada je leta 2014 predstavila koncept »participacijske družbe« in aktivnega državljanstva, kar kaže na pomen, ki ga pripisuje samozadostnosti državljanov.

Rezi v proračun na področju profesionalne umetnosti in kulture ustvarjajo nove možnosti in izzive za prostovoljce, tudi kulturne vodiče. Domovi za oskrbo, muzeji ter lokalni kulturni in izobraževalni centri, ki so bili del projekta, vedo, kakšna je dodana vrednost kulturnih vodičev.

Projekt Kulturni vodiči bo v dodelani enačici vključen v nov strateški načrt LKCA (2017–2020). Obetajoče za vzpostavljanje novih vezi je zanimanje, ki sta ga za projekt pokazala Nizozemska nacionalna agencija za prostovoljsko delo in Osvobodilna vojska za posebne umetnosti (gre za kulturno organizacijo za invalide). Nekaj organizacij, ki so bile del projekta, bo nadaljevalo s treningi, promocijo in razvojem koncepta kulturnih vodičev.

Evropski projekt ima na Nizozemskem dober potencial za nadaljnji razvoj programov, preko katerih bosta umetnost in kultura postala dostopna tistim skupinam ljudi, ki jim to do sedaj nikakor ni bilo samoumevno.

Danska

Umetnost in kultura sta del naših življenj in še posebej pomembno je, da postaneta to tudi za otroke in mladostnike. Srečanja z umetnostjo in umetniki so za otroke vitalnega pomena.

V individualiziranem svetu, kjer se vrednost stvari meri glede na njihovo takojšnjo koristnost, zlahka spregledamo, kaj nam prinašajo umetniške in kulturne izkušnje.

Za KSD je bila vzpostavitev sistema kulturnih vodičev, torej sistema sodelovanja s prostovoljci, ključna za zasledovanje njihovega poslanstva: v umetniške in kulturne dejavnosti vključiti čim večje število otrok in mladostnikov. Dejavnosti se bodo nadaljevale tudi po koncu projekta; delno kot njegov podaljšek v dveh občinah, v katerih se je izvajal, delno v obliki novih projektov, v katere bodo vključeni otroci in mladostniki. Evropski partnerji so KSD navdihnili za delo s starostniki, zato bodo prihodnje izvedbe Kulturnih vodičev razširili tudi na to polje.

Ob koncu projekta je KSD tudi izdala priročnik (dostopen je na Kultur.dk), ki naj ostalim kulturnih svetom in drugim združenjem služi kot pomagalo pri načrtovanju dela kulturnih vodičev z otroki in mladostniki.

Na naslednji strani:
Kulturni vodiči, Slovenija

GIVE UP

KULTURNI
VOODIĆ

CULTURE
GUIDES

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

008:005.966.2(4)(082)

KULTURNI vodiči : evropski priročnik / [uredil Daniel Carpenter ; s predgovorom Bente von Schindel ; prevod Danijela Tomše]. - 1. slovenska izd. - Ljubljana : Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, 2015

ISBN 978-961-6819-88-6
1. Carpenter, Daniel
282172160

Kulturni vodiči so dvoleten projekt, ki se je začel oktobra 2013. Financiran je bil s strani Evropske komisije, in sicer preko programa Vseživljenjsko učenje, in kulturnih dejavnosti za ranijske skupine, tako v smislu sprejemanja kot ustvarjanja kulture.

Namen projekta je raziskovanje možnosti za vključevanje, trening in menedžment prostovoljcev na evropski ravni, ki naj se jih pripravi na vlogo mentorjev oziroma vodičev pri lažšanju dostopa do lokalnih umetniških in kulturnih dejavnosti za ranijske skupine, tako v smislu sprejemanja kot ustvarjanja kulture.

Namen tega priročnika je povzeti primere najboljših praks, ki smo jih v posameznih državah razvili znotraj pilotnega projekta Kulturni vodiči. Naj služi kot vodilo za druge organizacije, ki si po vsej Evropi prizadevajo za razvoj podobnih programov.

Nacionalno združenje kulturnih svetov Danske (Kulturelle Samråd i Danmark – KSD)
Nacionalni strokovni center za civilno druženje in ljubiteljsko umetnost (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst – LKCA), Nizozemska
Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD)
Madžarsko ljudsko visokošolsko združenje (Magyar Népfőiskolai Társaság – MNT)
Prostovoljske umetnosti (Voluntary Arts – VA), Združeno Kraljestvo

© Voluntary Arts 2015
Publikacija je brezplačna

CULTURE
GUIDES

Lifelong
Learning
Programme